

74302

VJESNIK
KR. HRVATSKO-SLAVONSKO-DALMATINSKOG
ZEMALJSKOG ARKIVA.

Uredjuje

Dr. Ivan pl. Bojničić.

Godina XVII.

1915.

POSEBNI OTISAK.

URBAR
VINODOLSKIH IMANJA KNEZOVA
ZRINSKIH.

PRIREDIO

EMILIJ LASZOWSKI.

ZAGREB 1915.

TISAK KR. ZEMALJSKE TISKARE.

URBAR

VINODOLSKIH IMANJA KNEZOVA
ZRINSKIH.

PRIREDIO

EMILIJ LASZOWSKI.

ZAGREB 1915.

TISAK KR. ZEMALJSKE TISKARE.

74302

V. d. II. 1947/923

Raznim nasljednim ugovorima sa knezom Stjepanom Frankopanom Ozaljskim, posljednjim svoje loze, kao što i po oporuci istoga od g. 1572, došao je knez Nikola Zrinski, junak sigetski, odnosno njegovi sinovi Juraj, Krsto i Nikola, u posjed ogromnih imanja vinodolskih. Od ovih ustupili su Zrinski g. 1580. imanje i grad Novi Vinodolski knezu Gašparu Frankopanu Tržačkomu.

Vinodolska ili primorska imanja Zrinskih sačinjavahu: Grobnik, Bakar, Hreljin, Drivenik, Grižane i Bribir, a k tomu pribrajala se još i naselbina Vlaha Krmpočana u Liču, u kotaru grada Hreljina.

Zrinski postavljali su na ova imanja posebnoga upravitelja (časnika, oficijala), koji je ujedno nosio naslov kapetana vinodolskoga. Do god. 1570. bio je kapetanom vinodolskim Petar Denti, onda Mihalj Dešić, a g. 1599. postade kapetanom i gubernatorom vinodolskim Ludovik Čikulin. Kad je ovaj iste godine od kuge poginuo na Rijeci, naslijedi ga 1. augusta 1599. njegov brat Julije Čikulin. Poslije smrti Jurja Zrinskoga 1603. ostao je Julije Čikulin i nadalje upraviteljem primorskih imanja Zrinskih.¹

Urbar, što ga ovdje priopćujem, sadržaje urbare slijedećih primorskih gospoštija: Grobnika, Bakra, Hreljina, Drivenika, Grižana i Bribira, a dodana im je prisega vjernosti Vlaha Krmpočana u Liču.

¹ Sačuvala nam se prisega, koju je Čikulin položio Zrinskima. Ova glasi: Ja Julio Chikulin, capitan gradow i wzega Winodola moye gozpode miloztiwe, prizessem boghw ottezu, zinu, zwethomw dwhw, zwethomw trozwtwu, jednomw boghw, da ja na me powffane grade, i Winodoll i wze knym prizthojechye imenye i kotare nyh g. gozpodinw Miklowssw i Jwryw Zrynskym i nyh g. dragoy gozpy matery, doklan nyh g. gozpodyna pokojnogha otteza wdowa bwde hochyw, prawo i werno dersaty, chw-wathy, branythy od wzyh nyh g. nepriatelow za moje chazty i da hochiw wze dohodke male i welike prawo i werno nazlwsewath, pryemati i wan dawathy i snyh prawi rachwn dersati i dati, i da nechiw nigdar nykomwr drwgomw rechenih gradow i imenja dersaty i datty, nego nyh g. doklam je moja glawa na meny. Tako meny bogh pomozty etc.

Thomas Sewersych,
vicecomes manu propria.
Lecta. Benedictus Turoczy, banus.

Original u kralj. zem. arhivu u Zagrebu: Arch. com. Sermage, Bona maritima Zrimiana.

A. Urbar grobnički.

Ovo je najstariji urbar gospoštije Grobnik, koji se do danas pro-našao. R. Lopašić priopćio je doista urbar grobnički od g. 1642. u svojoj prekrasnoj zbirci *Hrvatski urbari*,¹ koji se bitno u mnogom razlikuje od ovdje priopćenoga, akoprem je Lopašićev opširniji. Naš urbar služio je svakako temeljem Lopašićevom urbaru.

B. Urbar bakarski.

Do danas nije nigdje priopćen urbar gospoštije Bakar. Ovdje priopćeni bio bi dakle najstariji bakarski urbar, a uz to pisan hrvatskim jezikom. Ovaj je tim važniji, jer pod konac sadržaje propise — tarifu — za trgovinu, koja je dolazila, prolazila ili odlazila iz Bakra. Ova je tarifa od 17. septembra g. 1524. To je „zakon“ još iz vremena kneza Bernardina Frankopana. Kad su 20. marta g. 1574. povjerenici kneza Stjepana Frankopana Ozaljskoga i braće Jurja, Krsta i Nikole Zrinskih, — Šimun dijak Zlatinčić, Tomaš Milovac i Jeronim Vrbanić — boravili u Bakru, izniješe Bakrani „zakone svoje od gore bakarske i grobničke“, pisane po Ivanu Evangelisti, „sekretaru“ kneza Bernardina s molbom, da ih prepisu. Original ovih zakona bio je pisan „kruto na staroj i razdrtoj harti“. Povjerenici su ove „zakone“ doista prepisali po svom dijaku Mihalju Grandiću, a po ovom prijepisu došli su u urbar bakarski kao: „*Kopija tarife bakarske*“.

Isprava o prijepisu ne spominje, da li je original bio pisan latinicom ili glagolicom. Sva je prilika, da je original bio pisan glagolskim pismom.

Glava originala glasila je: „*Leta 1524., miseca septembra dan 17. u Bakru. To su zakoni, kako se plaća trgovina bakarska od lesa i vsakoga inoga trštva, ko se čini pod Bakrom, i ko prohodi mimo Bakra o sajmu, pred sajmom i za sajmom Bakrani i gostnji ljudi*“.

Ovaj zakon dijeli se u slijedeće točke:

1. *Zakon za les bakarski.*
2. *Jesenovica Zaplavlje.* U toj šumi nije bilo dozvoljeno trgovcima raditi.
3. *Zakon za les grobnički.*
4. *Zakon za les gostinjski* (t. j. tudji).
5. *Zakon za ulje.*
6. *Zakon za sol.*
7. *Zakon za vino.*
8. *Zakon od svake živine.*

¹ Monumenta histor.-jurid. sv. V. Izdanje Jugoslav. akademije. Zagreb 1894, Str. 187. i dalje.

9. *Zakon za sukna svake vrsti*. U ovoj točki ustanovljuje se daća i od drugih proizvoda i živežnih stvari, tako od mirodija, kosa, sapuna, stakla, naranča, smokava, hobotnica, luka, češnjaka, kapule, platna i željeza.

C. Urbar hreljinski.

Ovo je takodjer jedini do danas poznati, pak i najstariji hrvatski urbar gospoštije Hreljin. Uz odredbe o podavanju kmetova i Vlaha odredjuje se u posebnoj točki i „*Tarifa, ča trgovcu trgovine pristoji*“. Tu se izrično plaćala trgovcu desetina samo od drvenih proizvoda, od dasaka, bukovih paradana, kolja (i kalanoga) platnica za kolesa, kovanja, tanjura, zdjelica, lipovih dasaka i toporišta (držala) za kose.

D. Urbar drivenički.

I to je takodjer jedini do danas poznati i hrvatski pisani urbar gospoštije driveničke.

E. Urbar grižanski.

U Lopašićevoj knjizi *Hrvatski urbari* na str. 183. i dalje, pripćen je urbar grižanski (Grižane) od g. 1544. „pervara prvi dan“. Ali to nije urbar u pravom smislu riječi, već neke ruke statut ili kladerna, koja sadržaje dužnosti, za koje držahu Grižani, da za njih zakonito postoje, ili da su krivične i nepravedne.

U glavnom je taj urbar neke ruke protest protiv Ivana Gušića, upravitelja primorskih dobara kneza Stjepana Frankopana Ozaljskoga.

Ovdje pripćen urbar jest ali urbar u pravom smislu riječi. On potanko normira dužnosti prema gospoštiji, te je u glavnom prošireni urbar od g. 1544. Ima doista nekih bitnih razlika, nu u svemu se vidi, da mu je služio temeljem urbar od g. 1544.

F. Urbar bribirski.

I ovo je jedini do sada poznati najstariji hrvatski urbar gospoštije bribirske.

*

Priopćenim ovdje urbarima, dodan je dalje „*Zakon od birsagov*“. To su neke kaznene ustanove, koje su vrijedile za primorska imanja knezova Zrinskih. Žalibože su ove ustanove veoma mršave. Iz ovih saznajemo, da su se sve kazne, koje su bile veće od 1 marke, ubirale za gospoštiju. Tako isto plaćao je gospoštiji kaznu od 50 libara pop, koji bi sa svojom kuharicom imao sina; ako je bila kći, plaćao je 25 libara. Osim toga mogao ga kazniti i biskup.

Ove kaznene ustanove donekle popunjuju neke ustanove ovdje pripćene instrukcije dane Ludoviku Čikulinu od kneza Jurja Zrinskoga g. 1549. Ove jesu:

Medjaši, koji love ribu u „portih“ (lukama) primorskih gospoštija, dužni su davati gospoštiji jedan dio ulovljenih riba. Ne će li dati, neka im se oduzmu mreže. Oni pako, koji u nadi, da im se nema što uzeti, uzrade protiv ove ustanove, imadu se batinati, a imadu li imetka, imadu platiti i globu.

Glede ubiranja trgovine odredjuje ova instrukcija, da se ima strogo paziti, a naročito na riječke dacijare, da ne smetaju trgovinu s „marhom“ (robom). Tko bi protiv toga učinio, neka se kazni „na glavu i marhu“.

Osobito strogu kaznu odredjuje instrukcija za one, koji bi se dali na robljenje i razboje, naročito sa senjskim uskocima. Razbojnik imao se objesiti, a otac, braća, žena i djeca prognati iz gospoštije. Imanje imalo je uzeti se za gospoštiju.

Kmetovi, koji bi drvo i daske nosili i prodavali na Rijeku, pa time oštetili dohodak od trgovine, imaju platiti globu od 25 libara.

Kmetovi, koji su radi zločina otjerani iz gospoštije, a borave koje kuda, u Novom, Ledenicama i Senju, pak često noću dolaze, čine kvar i tadbine, imaju se uhvatiti i objesiti. Tko bi od ljudi zatajio takovoga zločinca i ne bi ga uhvatio, ima se kazniti „u život i marhu“.

Ista ova instrukcija odredjuje takodjer, da se pravde o dugovima i drugim stvarima izmedju ljudi Zrinskoga i Riječana, vode pred oficijalom i u gradu Zrinskoga, a nipošto na Rijeci.

Poslije kaznenih ustanova slijedi artikul 39. dekreta VI. kralja Matije Korvina od god. 1486., koji zabranjuje pod kazan notae infidelitatis prodati, zapisati, založiti ili kako mu drago dati Mlečanima i Poljacima gradove, varoši, posjede i druge nekretnine.

Nakon toga slijedi popis uplaćenoga god. 1599. bira hreljinskih Vlaha. Taj iskaz bio je za cijelo propisom potonjim podavanjima t. z. bira, u koliko nije to u urbaru hreljinskom odredjeno. Urbar odredjuje samo podavanje od stoke u naravi, odnosno, u koliko ne bi bio odredjeni broj stoke, podavanje u novcu.

Bir taj hreljinskih Vlaha nije bio baš fiksiran, jer se na koncu veli, da se jednom više, jednom manje ubire. Možda, da se pojedini iznos mijenjao prema količini zemlje, koju je pojedinac uživao.

*

Napokon pod konac naših urbara upisana je prisega vjernosti ličkih Vlaha Krmpočana. Ova nosi natpis: „*Leta 1605., dan 16. junija u Hreljinu u cirkvi stolnoj u svetom Jurju popisana rota ili prisega ovih zdola popisanih imenom Krmpočanov*“.

Evo sadržaja ove prisege: Damjan Krmpočanin (Petrović), knez Vlaha naštanjanih u Liču, Toma Skorupović, Toma Marković i Mile Butorić polažu u svoje ime, te u ime svih Krmpočana sadašnjih i bu-

dućih, i za djecu svoju slijedeću prisegu u ruke Julija Čikulina, kapetana i gubernatora Vinodola, kao zastupnika Nikole i Jurja knezova Zrinskih:

1. Vjernost i pokornost Zrinskima i njihovim potomcima, dok su im na ramenu glave.

2. Priznanje jurisdikcije Zrinskih; da će Zrinske smatrati svojom gospodom, a nikoga inoga; da ne će svoje pritužbe iznositi nikuda, no pred Zrinske.

3. Daju se pod okrilje i zaštitu Zrinskih, koji su ih došavše iz „turske zemlje“ naselili u Liču, kotaru hreljinskom.

4. Da ne će bez dozvole Zrinskih nikoga k sebi primiti.

5. Da ne će kotare dijeliti.

6. Da ne će bez dozvole Zrinskih na vojnu hodati i četovati ni po kopnu ni po moru.

7. Da ne će zatajiti plijen turski, već da će dio dati Zrinskima.

8. Da su pripravnici glave gubiti na obranu kmetova i imanja Zrinskih.

9. Da ne će uza se držati tata, razbojnika i zločinca ni ovoga zatajiti, i ako nadju takova, da će ga uhvatiti i dovesti Zrinskima, da ga kazne.

10. Učine li što protiv ove prisega, mogu im Zrinski sramotno glave posjeći, te inače po volji kazniti njih, njihovu djecu i potomstvo.

Iz isprave od 15. jula 1605., koju takodjer ovdje priopćujem, doznajemo, da je ovih Krmpoćana (Carampotti) bilo pedeset obitelji, sa 200 najboljih po izbor junačkih vojnika, koji su dobro poznavali one krajeve krajine, a bili su vjere kršćanske (christianae fidei professores). Iz turske zemlje (ex turcica ditione) da ih je pozvao Julije Čikulin, prefekt Zrinskih vinodolskih imanja; on ih je sa znanjem Nikole Zrinskoga smjestio u Liču, koje mjesto je već od preko 200 godina bilo pusto, kuda je neprijatelju stajao otvoren put ne samo u Kras, već i do Italije i Furlanske (Forum Julii).

Ovom ispravom, izdanom u Čakovcu, darovao je Nikola Zrinski Lič sa svim pripadnostima na vječna vremena Juliju Čikulinu i njegovom potomstvu. Iz iste isprave doznajemo, da je Čikulin, naselivši ondje Krmpoćane i porazdijelivši im zemlje, položio temelj gradu (arx), koji je imao služiti za obranu Krmpoćana i vjere.

Iz računa god. 1605./6., što ih vodio Čikulin o danoj opskrbi Krmpoćanima doznajemo imena glava 49-torice krmopotskih obitelji. Nu uz ove Krmpoćane u Liču, spominju se još dvije grupe Vlaha: Vojnići i Gvozdrenovi ljudi. Je su li ovi bili takodjer u Liču ili gdje drugdje

toga ne znamo. Moguće, da su i ovi bili u Liču; barem bi to mogli suditi po nāpisu računa.¹

To sudimo po tom, što na kraju obračuna prvoga odsjeka (Krm-poćani) stoji: „Summa učini, što su Kermpoti dužni gospodinu Čikulinu libar 3448, soldinov 15, to učini na krajcare brojeći pinez for. 574, kr. 63, viennensis 1, „*prez Vojnić*“.

Po ovom „*prez Vojnić*“ mogli bi držati, da su *Vojnići*, kao i *Gvozdrenovi ljudi* bili samo posebne grupe ličkih Vlaha.

Još to učvršćuje odmah iza toga napisana opaska: „Za te ime-novane Kermpote za vas ta dug vhitil se je poruk gospodinu Čikulinu najpervo knez vlaški Damjan Kermpotić, Mile Botorčić, Toma Skorupović, Milašin Skorupović, Marko Balinović“. Za *Vojniće* je poruk Milinko, dok za „*Gvozdreni i njegovu družinu*“ nije upisan nikakav poruk.

Naseljeni u Liču Vlasi, a darovnicom Nikole Zrinskoga stavljeni pod vlast Julija Čikulina, trebali su prve godine mnogo potpore od svoga gospodara Čikulina. Dobivali su na račun pšenicu, žito, zob i sukno (karasija). Tako su se god. 1605./6. zadužili Čikulinu: Krm-poćani 574 for., 63 kr., 1 beč; *Vojnići* 54 for., 40 kr., *Gvozdreni ljudi* 164 for.

Da upoznamo imena ovih Krmpoćana, *Vojnića* i *Gvozdrenovih ljudi*, priopćujem ih ovdje, kako su upisana u rečenom registru.

Krmpoti:	
1. Domjan Petrović knez.	18. Juraj Balinović.
2. Tadija, sinovac njegov.	19. Ivan Kovač.
3. Tomica Skorupović.	20. Marko Šimunović.
4. Ivan Skorupović.	21. Jerolim Mikulić.
5. Milašin Skorupović.	22. Tadija Mihovilić.
6. Martin Malovridnak.	23. Pavao Mihovilić.
7. Božić Bilosalić.	24. Vugin Burulović.
8. Vuk Marković	25. Mihovil Burulović.
9. Ivan Krivalica.	26. Martin Burulović.
10. Radoje Pečijanić.	27. Matija Opurko.
11. Vuk Lersić.	28. Ivan Oporković.
12. Mikula Mihovilić.	29. Miloš Hromec.
13. Vid Šimunović.	30. Miloš Botorčić.
14. Ivan Dragovanić.	31. Botorčić.
15. Jakob Vukoslavić.	32. Ivan Šimunović.
16. Vid Balinović.	33. Jakob Balinović.
17. Toma Marković.	34. Marko Balinović.
	35. Ivan Miletić.

¹ Leta 1605. 1606. Legistrum popisan od dauanya sytka Kerm pochianom, nayperuo z Bakra. z Uinodola, z Ribnika, z heruaczkze zemlie na tom urimenu, kako se tote vdersy. — *U kralj. zem. arhivu u Zagrebu: Arch. com. Sermage fasc. II. 106*

36. Mikula Miletić.
37. Martin Mikulić.
38. Vid Mikulić.
39. Martin Botorčić.
40. Radoje Cvitić.
41. Mikula Božić.
42. Dujam Botorčić.
43. Vuk Botorčić.
44. Jakob Kriljavica.
45. Mikula Vukoslavić.
46. Martin Mikulić.
47. Pavao Mihovilčić.
48. Miloš Matijević.
49. Ivan Kernjac.

Vojnici:

1. Petar sinovac Milinkov.
2. Ivan Matijević
3. Vuk Galešić.
4. Miho Petković.
5. Vukdrag Vojnović.
6. Antun Gudelić.
7. Marko Božić.
8. Toma Vojnić.
9. Milinko Vojnić.
10. Mikula Vojnić.
11. Šimun Vojnić.

12. Miloš Vojnić.
13. Pavao Pavličić.
14. Mikula Jurjević.
15. Simun Stojčević.

Gvozdenovi ljudi:

1. Gvozden.
2. Juraj Karanović.
3. Martin Volovac.
4. Andrija Ilinić.
5. Matija Ilinić.
6. Matija Lovrić.
7. Živko Mikulić.
8. Radan Mikulić.
9. Novak Horčević.
10. Jaro Karanović.
11. Petar Horčević.
12. Mikula Vilenica.
13. Miliko Mikulić.
14. Tadija Balinović.
15. Pavao Mikulić.
16. Mihalj Brošković.
17. Pavao Veljanić.
18. Mihovil Burolić.
19. Luka Mihovilović.
20. Ilija Martinović.

Odakle su došli Vlasi Krmpoćani, naseljeni u Liču?

U samoj prisegi izjavljuju, da su došli iz *turske zemlje*, da mogu kao kršćani vjerno živjeti i umrijeti. Još vele, da su iz *zemlje patarenske* izišli na kršćanstvo.

Izvan svake je sumnje, da su ovi došli iz Bosne, i da su prema povelji Nikole Zrinskoga od g. 1605. bili „kršćani“ (fidei christiane confessores), moguće patareni.¹

Dr. Arpad Karolyi, u svojoj raspravi „Vlachen“ - Auswanderung aus der Gegend von Bihać zu Ende des 16. Jahrhunderts,² hoće, da su Krmpoćani naseljeni kod Jezerana na t. z. Črnačkom polju, što je očito krivo.

Vrlo je zanimljiva isprava, koju dr. Karolyi u istom članku pripoćuje. Nije doista datirana, ali nije nemoguće, da je za cijelo pi-

¹ Patareni nazivali su se sami „kršćanima“. Sravni: Rački, Bogumili ili Patareni; Klaić, Povijest Bosne.

² Wissenschaftliche Mittheilungen aus Bosnien und der Hercegovina, Band II. Wien 1894. str. 258—267.

sana skoro iza godine 1605., naime u vrijeme, kada su Zrinski počeli tlačiti Krmpoćane.¹ Ovom ispravom mole Krmpoćani kralja, da im podijeli privilegij za njihove slobode, pak i grb njihovoj općini. U tom podnesku pričaju Krmpoćani, da su na poziv sv. Ivana, koji im se u noći ukazao, prebjegli iz Turske u Lič, gdje ih je Zrinski naselio (reperimus unum locum Liče nominatum, planitiem cum rivo, ingenti montium solitudine undique circumdatam“).

Ovaj opis potpunoma odgovara položaju Liča, što potvrđuju ovdje priopćene isprave.

* * *

Priopćeni urbar sastavljen je nedvojbeno u vrijeme od 1. aprila 1610.² do 1612. t. j. do godine, kad je otpočela parnica Nikole Zrinskoga protiv Julija Čikulina, kojega su njegovi neprijatelji potvorili, da je svoj imetak nepošteno stekao na račun Zrinskih. Sastavio ga je za cijelo sam Čikulin. Tekom ove parnice potpisao je i ovjerovio taj urbar te neke savezne spise hrvatski ban Benko Turoc (1615/1616).³

Urbur pisan je hrvatskim jezikom, latinicom i veoma lijepim i čitljivim pismenima. Jezik mu je čakavski sa primjesama ikavštine, a gdje gdje i štokavštine.

Ovaj urbar, kao znamenit prilog za razjašnjenje odnosa između podanika vinodolskih i gospoštije, priopćujem ovdje točno, istim pravopisom, kako je u originalu, znajući, da će i pravopis gdje koga zanimati, naročito filologa, koji će i ovdje za cijelo naći gradje za svoje studije.

Kao uvod k tomu urbaru priopćio sam i instrukciju, koju je Juraj Zrinski dao g. 1599. Ludoviku Čikulinu, svomu gubernatoru Vinodola. Ova je s mnogoga gledišta zanimljiva, te normira neke odnose podanika vinodolskih prema gospoštiji. Time dakako popunjuje sam urbar. I ovu sam priopćio vjerno po originalu. Sam urbar, kao i dodane mu isprave, nalaze se u kr. zem. arhivu u Zagrebu, i to u arhivu grofova Sermage-a. Taj cijeli arhiv, u kojem je pretežni dio arhiv grofova Čikulina, dospjeo je u kr. zem. arhiv prije nekoliko godina kao dar grofa Sermaga.

Ne će biti na odmet i to, što sam nekoliko isprava priopćio sub nota, kao tumač nekih ustanova urbara. Napokon na koncu priopćio sam i darovnicu Nikole Zrinskoga od g. 1605., danu Juliju Čikulinu na Lič.

Sve to popratio sam sub nota kratkim tumačem, služeći se Lopašićevim hrvatskim urbarima (L. U.) i Mažuranićevim priložima za

¹ Poblže o tom: dr. Ivić, Seoba Srba. Srem. Karloveci 1909.

² Srvni notu 1. k urbaru grobničkom.

³ Čikulin je sjajno dokazao svoju nevinost, tako, da se konačno ustanovilo, da mu Zrinski dugovao još 75 hiljada for.

hrvatski pravno-povjesni riječnik (M. P.). — Za neke stvari kušao sam naći sam riješenje. Ako nijesam svagdje uspio, neka mi se ne zamjeri. Učinio sam, kako sam najbolje znao.

I.

Instrukcija Ludoviku Čikulinu.

Instrukcia dana Ladouikw (!) Czikvlinw, gubernatorw gradow nassyh w Primoryw, gradow Grobnika, Bakra, Hrylyna, Drywenyka, Gry-sana i Brybyra, Geroua i oztalogha nassega imannia, ko k thim gradom priztoy, dan perui myzeczja julia, leta jezero petzto deuedezet i deuetoga.

Nayperwo da yma nas zgora recheny chiaznyk razумыty ze z Petrom Balyardichiem, officialom grada nassega Ozlya, w chiem by potrybno, nawlaztyto kada ye nam potrybochya na kakowe marhe¹ kupuuannye, ka by ze imala pry morw i w Benetczyh kupuuaty, ily kady indy, ako by ze ne moglo prymorzkyim dohodkom prohodithy, da ze bwde z Ozlya dawalo, kako nam w nassoy potrybhyny, te takowe marhe ne bwde kwara i oztalem pozlw, sto by na nas naprydak, da ze razummyw meyu zobom i zamy sto ne bwdw znaly i mogly dokonyaty, da naz obnasadchy nawwka chekayw.

Pawarelowa² leta hote se zpunnyty prysaznoga leta 1600., myzeczja maya, i onda nassy porthy i nasse imanye ochye zlobodno byty, da nykomwr nechye byty pod oblazt ny zauezano tergowczem nyednim. Za tho tha nas chyaznyk ima na to dobro pazkw nozythy, kako by nam ty porty i wzakoyake tergowyne na wechyu hazan mogle izayty negho dozyh dob, i oue hazny, ke zw drwghy od nassega imanya wzymaly, kym pwtem by ze na nassw koryzth obernwle, to takowo zwydywswy, naz da informwye, i my od niegha razwmywswy ochemo znaty sto wehynyty i snym dokonyaty.

Pokyhodob, da ze w Grobnnykw prez marofa³ ne more byty, neka pazkw nozy, da ze na many ztrosak zprawy podworacz,⁴ i ztrosak, ky ze na nyega trosy, ako ly wydy, da ye koryznye prez nyegha, neka zemlye razdyly z trete ily cheterete myrycze.

¹ Marha, svakako iskrivljena talijanska riječ merce, roba. Ovdje nipošto ne znači ono, što danas razumijevamo pod rieči marha, marva. Iz potonjih računa vinodolskih imanja jasno proizlazi, da se pod marha, razumijeva roba. Tako g. 1608. ima jedan popis razne robe, a napis glasi: Va tom letu popisana marha, ka je z Benetak done-sena za gospodina milostivnoga i za gospinu milost. U tom iskazu nema ni jednog komada marve upisano. Sličnih primjera ima i u drugim računima.

² Pavareli držao je trgovinu primorsku na imanjima i lukama Zrinskih od god. 1591.—1600.

³ Marof, njemački Meierhof.

⁴ Podvorac isto što marof, najme manje gospodarstvo, koje spada pod glavni dvor ili grad.

Za owcze, pokyh dob zmo informowany, da ze wechye trosy na nye nego ym ze koryzty wzymlye, i byly zmo odluchyly, da ze odanylye wzamsy k Rybnykw dorenw, i pote dobe zmo razумыly od Zanowychya, da ne by pres nyh naredno, nego da che ye na many ztrossak zprawyty. Neka to wydy yely ztrossak wechy na nye ily koryzt od nyh, i ako wydy, da prez nyh ne walya ondy byty, neka ze paztyrom druga plachya wchyny, jer podat putyh ne chemo dersati, da ony tolikw plachyw wzymlyw i zwoye owcze z nassymy da ne hrane ny nygdor, nego neka ze z nassymy owczamy ob nassem ztrosskw nigdor ne paydassy, ny nassy paztyry, da lywczky owacz ne pazy nego zame nasse.

Za Paztorchychewo terzye, ko ye meyw nassymy, pokyh dob ye Dessychyw zkantano za nyky dugh, byly zmo odluchyly, da ze k nasym wynogradom pryklopy. Zato, ako ny za nowych togha dokonyal, neka zadasny chyaztnyk to oprawy.

Za Koztrenw pry Bakrw, kw zw wzw boljary¹ zagradily pod zastaw, na koyw ye i Dessych yzhayal i prepowydal, i po te dobe Orsych, a wbostwo krychy, sto ne mogw pres nye byty, zato ochyemo, da ze wydy yely bolye da ze razmechye, ily da ze dohodak na nyh werse.

Thothw yzto w Koztreny yezt yedno zelo, na kojem ye byl yedan nas wynograd, ko zelo z wynogradom daly zmo Swry i lyzt na nye, i razumymo, da ye ye zapwztyl, a nam by ze mogla ondy hazan chynty, ochemo, da ze Surom za nye dokonya, i za nas oberne niegha zadouolywsys, sto ye zpodobno.

Za one, ky lyzty imayw od naz na imanya, ka derse, ios zw wechye k onomw prykupyly, otyly by zlobodno syuyty i od wzegha zlobodny byty, da ny na ztrase hodyty ny grada chywuaty, ny zlusyty nychymre. Za to ochyemo, da zpored drugymy ztrase derse i grada chwwayw, i gorzke ztrase da plachayw. I ako by z chyaztnykom potrybylo ze poyty ily na woyzkw pozlaty i na zprowode da hode, jer ako zw od dohodkow zlobodny, nyzw od zlwsbe, ako i lyzte imayw od nassega pokoynoga bratecza kneza Myklowssa, nechyemo nyednoga w nyh zlobodyty ny dersaty, nego da pozemzega zpored drugymy harach plachayw i wzakoyake zlwsbe.

Jezw i oschye, ky ze knapy zowu, ter zw po dwa, try, chetyry i wyse braty podelyly ze, ter i druge kmeczke zemlye derse zwisse knapchyh i od onyh ze zlobode wzyh dohodkow zwlya i oztaloga. Za te ochemo zpored drugymy, da zluse i plachayw, jer ako zw od ztaryh zemaly ily hys zlobodny, nyzw od drugyh.

¹ Boljari, imućniji ljudi.

Za ztrase gorzke da recheny nas official pryemlye pynezy i da on za zaztrascza gorzkoga zkerby, i tako ze oche berse ztrasacz nayty i gora bolye chwuana byty, ny kako do zyh dob, da zu zamy na to pazkw nozyly, ter ny bylo ny ztrase ny penez na hazan.

Za pope ztusuyw ze wbozy lyudy, da ne mogw premagaty thowornychye i da imayw yedny popy i oztali wnogo kony, ter by od putow otyly zlobodny byty; tym takowym ochemo, da ym ze od nasse ztrane zapowy zpered oztalom obchynom, da zlwse, kako i primo wzakoyakom zlwsbom i dohodky, jer ako ky ima zyna yly brata popa, my ga nechyemo za to ozlobodyty, neka bratya zluse kako zo (!) i primo.

Za druge Peradentove,¹ sto wbogo lywcztwo zadersawayw na Ryky, i na prawde wnogo trose, zato ochyemo i zapowydamo, da nassyh kmetow za ta Peradentow dwgh ny za nykakouere dwghe rychke nymayw na Ryczy zadersawathy ny praude chynyty, nego w nassem gradw, i nas official da dan wchyny i prawdw zwersy z takowa pozla, z koga ye tryby prawdw wchynyty, jer nechyemo, da ze z nassyh lyudy prawde pytayw drugdy, nego w nassem imanyw.

Za pyskere,² pokyhodob ye za welyko kwpowaty mryse i na lyudy trosyty, ochemo, da pazko (!) nozy, da ye da z trete lybrycze dersaty ily s cheterte ily kako nam koryznye zna, ako by yz cheterte ne mogly ze nayty, ky by dersaly.

Za wynograde, ky zw opwztyly za perwyh officialow nassyh, zapowydamo, da ima wydyty kak ze moghw zazadyty i poprawyty, kako by nam na korizt bylo, i da izwy chym wzrokom i za chye officie w kom gradu zw opwztyly, nam oznanywssy oche nawk pryety, sto bwde wchynyty.

Za tergowynw, ka ze na Brodw plachya, pokyhodob da zw wzy na Gerowo obernuli, ochemo, da ze na Gerouo³ poztauy, i da ze tergouina zbyra onym putem, kako i na Brodw, a koy na Brod oberne, da na Brodu platy.

Pokyhodob Gerowczy nehte gonythy praznyh barylacz prez plache k morw, hochemo, da ym ze zapowy, i da ze prymorayw redom gonyty, kada tegha vryme i potrybwchya bude.

Z rybary, koy ribe lowe w portyh nassyh toch meyasky lywdy, hochyemo, da ze dokonia s nymy i wydi, da ze nam yedan del ryb daye, ny kako do zyh dob, a meiassy, ako ze ne jawe, i ne plate, da ym ze mryse wzmw, pokyhodob yezw takowy, koy w nyscleyetw (!) vfaiochy ze, da mu ny sto vzety, ote ze nayty w kakowom nepozluhw ily nepokorschyne, ochemo ty takowy, da ze palyczamy potrepw, i

¹ T. j. Petra Denti-ja.

² Peschiera, talijanska riječ, ribnjak.

³ U Gerovu je doista kasnije osnovana „desetnica“, koja je god. 1608. nosila gradu Bakru 36 lib. na godinu.

a koy imaio (!) chym plachaty ter ze wffayo w blago, da ze kastigaiw poenom i palyczom.

Hochemo i zapowydamo, da ze na to pazka nozy, da ze w nas kotar i nassw zloboschyno nygdar nygdor ne pachya ny pozesse, i tergouyne, koye ze naz doztoye, od onyh, koy na nasse imanye kakowu marhu douoze, ako by ym gdo hotyl zabauyty, da ze brane ty takowy, nawlaztyto od rychkyh dacziarow. Na to chyaztnyk nas pri-primorzky z porkulaby, zlobodnyaky i za uzym pwkom, da pazkw nozy, i koga by nad thim popall, da by w nassw zloboschynw i kotar pozegal, da ze kastiga polagh nyegowe wrydnozty, a ky by ze na to nezdwygal, da ze na glawu i marhw kastiga.

Ako ky poyde na kakow buthyn¹ Zennyany² ily z koym ze oche ily na kakow iny razboy, z chesza by ze nam kakow kwar mogal prymyryty, ochemo, da ze ta takow whytywysy obezy, a obytel mw, othacz, bratya, niegoua sena i dycza, da ze prorenw z nassegha imannya i nyh imannye za naz wzme.

Jezw jedny nassy kmethy, ky z nassegha imanya leez i dazke na Rykw wozechy i nozechy prodayw, a nam nassegha dohodka ne dadw, ty takowy da ze kastigayw, i da wzaky platy l. 25, ky ze w thom nayde, da by ne platyl dohodka, ky by nam issall.

Jezw jedny, kyh zmo zbog nyh zla chynennya potyraly z nassegha imannya, ter jedny ztoye w Nowom, jedny w Ledeniczah, jedny w Zennyw i drwghy i dohodechy tadbyne chyne po otczyh, (!) pak kadegod zasadchy na kray na nasse imannye obnoch [m]jezo pekwchy i drugo zlo chynechy kryche, kako da by nassy lywdy Bakrany ily z drugyh gradow byly, takoyse kada i na morw sto wzmw, z nassyh gradow ze powidajw, zato te takowe, da ze zwygyayw i zwydywysy gde zw ty takowy, i nas official primorzky neka zapowy na nye pazkw nozyty, i kada na nasse imannye dojde koy, neka ga whyte i da ze w twerdw w[z]w werse, i chwua i da ze ima ta takow obyzyty, jer ako on zlo chyny, neka ne daye nassym lywdem wzroka; ako by wky nas grad dosal ta takow ter ga ne whytyly nassy lywdy, da imayw ze kastigathy w syuot i w marhw.

I tako zgora recheny nas chyaztnyk Ludouiko Czykulyn na wza gore pyzana i oztala, ka nyzw pyzana, ka by ze mogla nayty i na nassw koryzt obernuthy, za uzyh malyh i welykyh dohodkow prietka i potroska werno i prawo rachwne dersaty i z nyh on od porkulabow po obychayw da rachywne wzymlye, a on nam od wzyh zgora rechenyh dohodkow i potroskow da ima wzako leto rachwn daty, a zredbu ily plachyw nyemw vchynyzmo, kako zmo i peruym nassym offi-

¹ Buthin, butina, isto što praeda, plijen.

² Senjski uskoci bili su na glasu veliki razbojnici.

cialom dawaly wzako leto na krayczare 80 broyechy dukat zto, a na halye i subw dukat ozamnadezke, i zlugam trym hrana, jednomw dyakw hrana i plachya i konyem zob i zeno, kako i nym jelo, a porkulabe da dersy i plachya, kako nyh obychay.¹

Na pryhodnye lywdy, kada ze gdo takowyh prymyry onde u nas grad doyty, neka ze ztrossy sto ye zpodobno na togha takowa, na koga ye wrydno i doztoyno w nas grad dopelyaty.²

I tho hochyemo, da recheny chyaztnyk nas nayde i pryme jednoga chlowyka za zpodobnw plachw na leto, koga chlowyka by z pynezy zygwrno mogly posyliaty w Benetke i w drughe kraye.

Drugh[h]a chlowyka opet neka nayde, ky by z marhom od mora do Ozlya hoyawal ily tya w Chyakowthuran, kada by potrybno.

Jwray Zrynzkj manu propria.

Original na 4 lista papira. Uz potpis Zrinskoga pritisnut je na papiru pečat njegov. U kr. zem. arkiwu u Zagrebu: Arch. com. Ser-mage: Bona Zriniana maritima.

II.

Urbar Grobnika, Bakra, Hreljina, Drivenika, Grižana i Bribira. Prisega Vlaha Krmpočana u Liču 1605.

Grobnik.

Slwsys g. m.³ nauadniega dohotthka wszako lettho byrnyh pinez libar thiszwche, cha ye pinez, facit f. l.⁴ 1000.

Od toga ne priyemle sze, cha ye ozlobodil pokoiny gozpodin m. knez Bernardin.⁵

¹ God. 1608. bile su slijedeće godišnje plaće gradskih službenika :

Grobnik. Porkulab plaće 60 lib. i 24 lib. na smok; drabant 2 po 48 i 60 lib. te 12 lib. na smok; vratar 48 lib. plaće i 12 lib. na smok; podvorčan (t. j. čuvar voinograda) plaća 60 lib. i 12 lib. na smok; stražar u planini na mjesec dana 27 lib.

Bakar. Gradski starješina 51 lib.; terzovara (čuvari trsja) 3, 51, 48, 48 lib.; ključar 60 lib.; drabant dva po 60 lib.; dijak (pisar) 90 lib.

Hreljin. Porkulab 60 lib. plaće i 24 lib. na smok; drabant 48 lib. plaće i 12 lib. na smok.

Grižane. Porkulab 60 lib. plaće i 24 lib. na smok; drabant 48 lib. plaće i 12 lib. na smok; popovi za „opivanje“ kapele sv. Nikole 6 lib.

Bribir. Porkulab 60 lib. plaće i 24 lib. na smok; drabanta dva po 48 lib. plaće i 12 lib. na smok; gradska birtašica „tovornarica“, koja je točila gradsko vino, 18 lib. 18 sol.

Drivenik nije imao posebnih službenika.

² Vidi posebnu odredbu Nikole Zrinskoga od god. 1606., koja je dalje sub nota priopćena.

³ Gozpodinu milozti, u to vrijeme knezovi Zrinski.

⁴ Znači forintsku libru. Jedna forinta je ovdje računana sa 6 libra. Libra je imala 20 soldina; forinta 120 soldina = 80 krajcara = 240 viennensa, beča.

⁵ Knez Bernardin Frankopan.

Na Braidw gozpodina m. ozlobojeno ye libar 10.

Thw Braidw dali zw g. m. Chikwlinw¹, thako on placha czrikwe, facit f. l. 10.

Na Rauan winograd gozpodina m. libre 2.

Pokoiny gozpodin zthary Zrynzky² braschinj szwethe Marye odlwchil je od toga dohotthka dawatthj wszako lettho libar 6.

Zelo Andreticha, koye palo na gozpodina m. pryemle sze na nye byrj³ libar 9.

Dessycha byry od toga dohotthka gozpodinu m. pryemle wszako lettho pinez libar 14, szoldini⁴ 7.

Popa Ztipana Zandrychia⁵ zlobode g. m. libar 8.

Matth[ias] Kowach zlobodi ze libr 3, sz. 10.

Osztanak cha sze gothowa pryemle pinez facit f. l. 959, szol. 3.

K thomw owim zdola popisanim dal ye Ferenacz Dessych,⁶) kadi szu kwche nachinilj, i da od nih szlwse wszako lettho g. m. zlwsbom zdola pisanom gothowimi pinezy :

Marthin Fwkis od kwche	facit f. l. 1	} facit l. 6, sz. 16.
Barthol Skergat od kwche	" " " 1	
Barthol Thobia od kwche	" " " 1	
Od wertla sz. 4.		
Marko Bachiacz od kwche	" " " 1	
Jwray Nessych od kwche	" " " 1	
Gaspar Zobol od kwche	" " " 1	
Pethar Hawzych od kwche sz. 12		

Gaspar Jwrychich od Lubarzke⁷ placha, facit f. l. 6.

Lukessychy od thryh dan od pile y malynow sita wszako letto dayw gozpodinu m., facit f. l. 6.

¹ Julije Čikulín, u to vrijeme upravitelj vinodolskih imanja knezova Zrinskih. Prije njega bio je Ludovik Čikulín, brat Julija. Selište Brajdu dao je Nikola Zrinski Juliju Čikulínu uz obvezu, da i dalje podava od njega crkvi sv. Filipa i Jakoba u Grobniku na godinu „livella libar 10“. Isprava ova datirana je u Monjorokereku 31. marta 1610. — *Orig. u kr. zem. arhivu u Zagrebu. Arch. com. Sermage. Fasc. II. No. 127, Livello, zakupnina.*

² Knez Nikola Zrinski † 1566.

³ Bir, census, daća od zemlje poznata i pod imenom činž.

⁴ Ova riječ označena je posebnim znakom (sz vezano). U buduće, u koliko nije ispisana ova riječ, označit ćemo ju sa sz., szoldin.

⁵ Stjepan Sandrić, u to vrijeme župnik u Grobniku. Umro je g. 1611. ili 1621. Kukuljević, Napisi.

⁶ Franjo Dešić sin Mihalja, stari plemić; upravitelj vinodolskih imanja.

⁷ Lubarska, danas selo kod Jelenja-Grobnika.

Thergowina¹ na poliu grobnichkom, ono sto ze prime, ide w grad gozpodina m. Grobnik.

A ki by dossal na Gerouo z kakouim blagom i obernal (!) na Bw-koww goru, more sze za kuntrabant² wazettj.

¹ Trgovina, daća, koja se je ubirala od raznih stvari, koje su se izvažale, uvo-zile ili provozile. Trgovina od porta (luke) bakarskoga, bakaračkoga, grižanskoga i bri-birskoga davana je u zakup trgovcima. God. 1593. donosila je trgovina na Grobničkom polju 100 lib., a ubirao ju Mato Colnar. God. 1608. držali su ovo Aleksije Giovanelli i Gabrijel Rotina i „tovariši“ (drugovi) iz Mletaka. Trgovcima ovih luka mnogo su štete činili „dacijari“ riječki „gospode herceške“ (nadvojvode), koji su robu okretali na Ri-jeku, što je bilo, dakako zabranjeno podanicima Zrinskih primorskih imanja. Dohodak od porta zvao se je „fit“ = affictus. Kad je god. 1608. učinjen obračun s gorespome-nutim trgovcima, pokazalo se je, da im je Nikola Zrinski ostao dužan 16.618 libra i 19 soldina (računano na for. ugar. po 80 krajcara 2769 for. 66 kr.). Tu svotu imao je rečenim trgovcima isplatiti ozaljski rationista Čeh. Kad to ovaj učinio nije, platio je Julije Čikulin. Za taj dug i drugi, založio mu je Nikola Zrinski g. 1612. grad Grobnik.

U kr. zem. arhivu u Zagrebu: Arch. com. Sermage: fasc. II. No. 14.

Trgovina na Grobničkom polju unesla je g. 1608. 102 libre.

² Kuntrabant, contrabbando, t. j. roba zabranjena, pak prodavana, ili vožena kroz mjesta ili putevima, na kojima nije bilo dozvoljeno trgovati.

Sačuvaao nam se je iz tog vremena jedan popis kontrabanta. Evo ga:

Letta 1610. Bylo ye wazeto za contrabant i po praudi e bilo zpoznano byt sezt kony goztyh, ky zw kwpowaly zol w meztw prepouydanom w kapytwlyh, od kyh ye byllo znetto l. 412.

Dwa della gre dw g. m., ka della po ordjnw gozpodina Jwlyya Chikwlyna zw byla ztawlyena w rachwn postowanoga popa Iwana Zwdena, vykara wynodolzkoga na dobar rachun od jednoga baczyla Imresdowa od zebra od wrydnozy l. 670, sz. l.

Ka dwa della gredu g. m. l. 274, sz. 14.

W tom jztom lett w je bylo zeto jednom w z Paga, po jmen w Antichy w, bwdwch da ye prodaual zol pryko prepowydj i kapitwly l. 100.

Tako potuerywyw recheny Antych, da je ye depozytal aly poztawyl za imety potly prawdw, ka nygdar ny byla zwersena ny wchynyena, i ta depozyt aly pinyzy imal ye gozpodin Chikwlyn, od kyh gre dwa della g. m., a trety tergowczw.

I wechye jos to leto byl ye zet za kontrabant jedan kony, kako w receuwr ztoy Frana Chikwlyna rodyaka gozpodina Jwlyya, j obechyal my e plat moy terz j ny-zam nys jmal, kony ny mogal walyat manye od l. 100.

Ja Franchysko Anzoly zwoyw przyzegw potuerywyem, kako zam zgora rekal.

Lecta.

Benedictus Turoczy, banus.

Na hrptu je bilješka: 1613., dana 10. junia v Bakru, dano bi to pismo v ruke nam Tomasu Seuersichu, uicespanu i Cristophoru Thomasichu, zuchu i Iuriu Thomasichu uicezudchu zagrebechke grachke meye. Idem Tomas Seuersich vicecomes propria.

Drugo pismo: Non tenet, quia est suspectus testis.

Drugo pismo: Za konia, koga e wzel Francesco Chikulin ništar ne znam, a za Anticha pinezi j zauo, da ie depozital do praude, ne znam.

Original na papiru u kr zem. arhivu u Zagrebu: Arch. com. Sermage, Bona Zriniana maritima.

Emilij Laszowski: Urbar.

Malinicza pilnicza, od toga placha sita g. m. wszako letto Ztipan Jwretich, facit f. l. 72.

A kada cha woda podere ily pokwary, tho je dwsan gozpodin m. nachyniattj.

1591., dan perui nouembra, po zapowidi g. m. by izrwcheno Pa-uarelom.¹

Josche od drobne syuine² bili szw dwsny dawatty o Jwryewi wszakw glawu deszetw, a kad yh ny bilo 10, od wszake szthare glawe placha sze g. m. po sz. 3, viennensis l.

Pokoiny gozpodin szthari Zrynzky Miklouus puszt (!) ie, da dayw od sztharih glaw od 15 jednu, a kad yh ny 15, da placha od wszake szthare glawe po sz. 3, v.³ l.

Od toga dohottka zabrane siuine pokoinj gozpodin szthari Miklouus Zrynzky odlwchil ie, da sze daie wszako letto braschini zuethe Marie⁴ ouacz z yancyz petth, a ouacz jalouih petth; a kad ye cha siuine te braschine, ne placha nisthar, zlobodna ye.

Gozpodin m., gozpodin Jwray Zrynzky puztil ie thako, da plachiau od sztharih glaw od 20 jedno, tako, kyh ima 20, da plati jedno letto braua z mladim, a drugo letho braua jaloua, a kyh ima 40, tako da plathi ili da da jednoga braua z mladim, a drugoga braua jaloua.

A ky ima brau 100, thako da da z mladiny thrj, a jaloui dui, a cha je wysse, da ih ne more bithi na pune 20, dusan ie plachathi gozpodinu m. od uszake sztare glawe po szoldini thrj, bech l.

Janychy ny kozlychi thi sze ne broye.

Szlobodnyaky plemenithj liudy, ki szw wazda bilj zlobodnj, y szada w thoy thakowoy zloboschini sywu w milosche gozpode premiloszthyue.

Zabrausi tha zuly,⁵ thako ide zattniku⁶ oucza z yanychem jedna.

Permamo (!) ide oucza jaloua jedna.

Od welike siuine dusni zu plachati od uszake glaue tholiko male koliko welike po sz. 5. Zamo baky⁷ thi szw zlobodnj.

¹ Pavareli, koji su u zakupu držali rečeni mlin, ostaviše ga 1. maja 1600.

² Drobna živina, ovca, koza, krmče.

³ Za ovu riječ rabi se posebni znak (slovo v precrtano). Novac isti kao beč. Nadalje ćemo „viennensis“ označivati, u koliko nije ispisano, sa „v“. Jedan viennensis ili beč vrijedio je tad 1/2 soldina; na libru išlo je 40 viennensa ili beča, na forintu 240.

⁴ Bratovština sv. Marije u Grobniku.

⁵ Šulj, šuljevina, daća od blaga za pašu (travarina, pašovina). Od velikoga blaga (krave, volovi) zvao se je veliki šulj, a od drobne živine mali šulj.

⁶ Satnika imao je svaki grad vinodolski. Bila je to općinska služba. Dužnost mu bila bditi nad redom i čistoćom grada. Bio je i eksekutivni organ (L U).

⁷ Bak, bik,

Od woly ne plachaiw nistare, zach szlwse k gradw douezthj thrame, dazke, japno, kamenie, cha ye na nachynanye grada gozpodina m.; thako y kogny szlwse.

K thomw, ako bi sze gozpodin m. primiril, kogny szlwse za poneszthy ualisse,¹ zprauu kwzynzko po Wynodolu od grada do grada, thako y do Broda, iz koga grada bi sze gozpodin m. odprauil.

Dwsni zw thouore² douozythi od Therztha do Grobnyka, da plathy gozpodin m. od thouora po facit f. l. 6.

Thakaisse dusni zw thowore gonythy od Grobnika do Ozllia, i da gozpodin m. platthi od thouora po f. l. 6.

Zello pod Kylauczem, kyey dersall, plachal ie' od niega na go-dische f. l. 24.

Pokoiny gozpodin Miklous Zrynzky dal yey Markuzichw, da nachynya y czympra, kada ye stho thriba w gradw.

Dusni zw w grad ily cha ye pothriba za grad delatthi thrame, da ym sze od szesnya mestrie platthy po sz. 2, a douezthy po tthlaky.

Woz kwzac,³ z chesza sze piliene trenycze⁴ ily dazke chyne, placha sze mesthrye po sz. 8., a douezthy po thlaky.

Pilari thi potarw kwzcze, a tako da ym sze chinu miloscha w uratth-noy szthrasu.

Dusni su datthy gozpodinw m. wszako letho, cha sze zowe permanya⁵ owacz y koz glav ztto ter jedanaizte.

¹ Vališ, kovčeg, putna prtljaga.

² Tovor, tovar,

³ Kusac, isto što trupac, deblo od drva razrezano na poveće komade, prikladne za piljenje dasaka ili izradbu (truncus).

⁴ Trenice isto što male daske.

⁵ Permanya, za cijelo riječ talijanska: „per maniare“, bolje „per mangiare“, t. j. za jelo. To bi bila dakle daća živeža za stol gospoštije. Pšenica, koja se u to ime ubirala, zvala se je permanjska pšenica.

Kao tumač evo ove isprave, koja govori o opskrbi stola upravitelja:

Mi Miklous gozpodin Zrinzki znano chinimo vzim kim ze dozthoi, kako mi plemenithogha kneza Julia Chikwlina vztauisimo v chazthi i gubernatori v imaniu nasem primorzkom v Vinodolu vzih nasih gradou od 1. augusta litha 1605., odluchili zmo mw na nieghou ztol i na uzakoiake gozthi ki ze primire, vzako leto 100 zpudi vina onih bakarzkih, stho ie ozalskih vidar 100; psenicze odluchizmo mu vzako leto ztari bakarzkih 100, sto vchini metlich*) kabal 33, [na] z[m]ok rib, e, mezo, vlie, zlanine i uzaki drugi potrosak, ki se k ztolu potribuie, i odluchili zmo mu braui 111, ki braui zouu ze permania, koje zu peruo dauali porkulabu od nasih kmethou grobnichanou, ki braui vchine f. 64, da od thoga nima veche trosithi na zuoi ztol i na niedne gozthe, i na to odluchenie dazmo mw wehegha verouania radi tha nas lizth ili instructio pod nasu pechat i ruke podpizanie v gradu nasem Chiakouomturnu, 29. martii, 1606.

Comes perpetuus [Nicol]aus de Zrinio,
manu propria.

Original u kr. zem. arhivu u Zagrebu. Arch. com. Sermage fasc. II. N. 101.

*) Za cijelo metličkih, t. j. onih koji su rabljeni u kranjskoj Metliki.

*

Dusni zw datthi gozpodinw m. wszako letto winna, cha sze zowe per ianya zpuj¹ 16, kadnici² 4.

Dusni szw datthy gozpodinw m. wszako lettho psenyce, cha sze zoue permanya, sztari 38^{1/2}.

Ako by dosly meyasky liudi z siuinom w pasu w kunfin,³ kako sze s nimj zpraue, od toga ide gozpodina m. polouicza, a puchanom polouycza.⁴

Thakaise ako bi sze meyaski mesthry wkupillj w gorw, od toga ide gozpodinu m. polouicza, a puchanom polouicza.

Kada sze iapnenycza nachynya, dusni zw kmethy thlakw, a mestra da platthj gozpodin m.

Dusni zw wszako lettho dua wratara, ky waros zapyrayu, w thom letthw zlobodni szw syuinzkega dohottka, a dusni zw wszako letto wcher kluche w kasthell noszitty.⁵

K thomw wsaky od nih dusan ye wa tthom letthw negoue szlusbe dathj w grad deru wozy 25.

Dusni zw wszako letto dersatthi lisztara,⁶ ki lizthe odnassa do Ozllia, a od dohottha syuinzkoga szlobodni szw wa tthom letto.

Dusni zw pokoszitty szynokosse, 4 drage, Urano Policza Prouchnj i zprauitty e y w grad doueztty.

Druge szynokosse gozpoczke Ruyno zapiszye yndy, kadi bi pothriba koszitti, thako da sze wzakomw koszczw plattj na dan po szoldini dua-deszettj, a szpraulyachw po szoldinj sezttnadezte.

Ako by senzka glaua szpraulialia szenno, thako sze nyoy na dan placha po sz. 8.

Dusni zw winograd rizatti, kopatthj, tergattj, mosth gonyttj w grad. Riszachw na dan placha sze po szoldini 14.

Kopachw placha sze na dan po szoldini 16.

Thergachw mws koy glau e placha sze na dan po szoldinj 8.

Senzkoy glai, ka terga, placha sze wszakoy na dan po szoldinj 4.

Z Yezerin winograda gozpodina m. mosth dognatthi placha sze od thouora po szoldinj 5.

Z Rauni winograda gozpodina m. mosth dognatthj, placha sze od thouora mostta po sz. 4.

¹ Zpuđ bakarski, mjera za vino, isto što ozaljsko vijedro. Zpuđ imao 60 mezana.

² Kadnica, mjera za vino.

³ Kunfin, kotar poedinoga grada (confinium).

⁴ Susjedi, ako su polazili u pašu, to su ovlaštenicima plaćali neku ugovorenu paševinu.

⁵ Uz grad (kaštel) grobnički razvila se skoro i varošica, koja je takodjer bila utvrđena. Varoška vrata čuvali su vratari. Varoška vrata stajala su u Grobniku do prije nekoliko godina.

⁶ Listar, naziv za onoga, koji je imao raznašati listove. Isto što kurir, listonoša.

Z Drage chetertynw¹ most dognatti w grad, dusni szw ga prez plache dognattj.

Pletiliczam,² ke plyuu wszakoiachky sitak, placha sze wzakoy po sz. 6.

Setelyczam, ke sagnyw wszakoiachky sitak, placha sze wzakoy na dan po sz. 8.

Mlaczem placha sze na dan wszakomu po szoldinj 16.

Thym thesakom nydnomu ne daie sze pittj ny jyzttj.

Dusni zw dersatty ztrascze³ na waroskih wrathih w nochy y wa dne, po koliko meyu szobom razlose, y thi ztrasczy dusni zw odnezty lizthe do Hrilina, Bakra, Ryke, Kazttua, Klane, dalje ne.

Bakar.

Szluzil ye gozpodinu m. dohottka nauadnoga byry wszako letto pinez libar seztt ztto.

Od toga ieszw oszlobodila gozpoda miloszthyuna, cha sze od the byry ne pryemlie :

Na Dolacz winograd gozpodina m. zlobodi sze f. l. 6.

Na Zarasnj winograd gozpodina m. zlobodi sze f. l. 2.

Na koszcze, ky kosze tthry szynokosse f. l. 9.

Na kwchw Hrelynu zlobodi sze f. l. 1.

Na popa Gerga zlobodi sze f. l. 9.

Na szwethw Luczyu⁴ zlobodi sze f. l. 6.

Na luana Kouacha zlobodi sze f. l. 7, sz. 13.

Na Ztipana Brozynycha f. l. 6, sz. 1.

Na kwchw fratarzkw f. l. 4.

Gozpodin m. ozlobody popu Ztarchychu⁵ f. l. 3, v. 1.

Gozpodin m. ozlobody Miklous deaku f. l. 8, sz. 10.

Popu Thownychw ozlobody gozpodin m. f. l. 5 sz. 19.

Iwancza Fabyanycha f. l. 1.

Mikycze Jwratichia ozlobody gozpodin m. f. l. 1.

Dusni szw kmetthy gottoua odgouritty⁶ f. l. 529, sz. 16, v. 1.

Onym zdola pisanim dal ie Ferenacz Dessych zemlye, od kyh ny peruo bilo szlusbe gozpodinu m.:

Matthy Duinych od zemlie placha wszako letto gozpodinu m. f. l. 2.

Kusynychy od zemlye placha f. l. 2.

Batistychy od zemlie placha f. l. 2.

¹ Četvrtina mošta, koja se je podavala od vinograda. Ova se je o berbi ubirala.

² Pletilica, pletelica, ženska, koja plijeve korov.

³ Stražac, stražar, koji je čuvao varoška vrata u Grobniku po danu i po noći.

⁴ Kostrena sv. Lucija.

⁵ Ivan Starčić župnik bakarski.

⁶ Odgovoriti, znači ovdje toliko, koliko platiti, podavati.

Matthy Krauchych placha f. 1. 5.

Andry Derk placha f. 1. 2, sz. 4.

Matthy Sikych od hise f. 1. 1.

Wyczko Batistych placha od zoplia f. 1. 2.

Bartthol Klekouych od hise sz. 10.

Onym zdol popisanim dal ie Orssych¹ puzte zemlye, od kyh ny bilo hazni gozpodinu m.:

Na dalynw w Koztreny od zemlye placha na letto f. 1. 2.

Lyszychych od zemlye u Dragu f. 1. 1.

Gozpodin m. ozlobodil ye popu Sztarchychu byrj 1. 3, v. 1. Thako da placha gozpodinu m. wszako letto f. 1. 9, a tho zattho, da ne szlusy z pored drugimi kmetty gozpodinu m.

1602. Onym zdola pizanim dal ye Julio Chykulin zemlye puzte, od kih ny bilo peruo nyedne zlusbe gozpodinu m. w grad Bakar.

Wdowa Sykina od zemlye w Dragy f. 1. 1.

Od puzte zemlye w Koztreny f. 1. 2.

Mikula Maynatt od puzte zemlye w Koztrenj placha na letto f. 1. 2.

1603. na 3. dan septembra w Dragy puzte zemlye, od ke ny bilo peruo nyedne hasznj gozpodinu m., dal ie Julio Chykulin wa tto vryme gubernator wynodolzky, onym zdola pizanim, od kih bwde g. m. dohodak wszako letto w grad Bakar:

Iwanw Skalychychw w Dragy kwz zemlye puzte dal szem, da placha wzako letto g. m. dohotka f. 1. 4, sz. 10.

Pychkw Mylohnychw, kwz puzte zemlye dal szam, da placha dohotka gozpodinu m. wszako letto f. 1. 3, sz. 10.

Pokoinoga Borchycha Matthia szivotam dal szam kwz puzte zemlye w Dragy, da plachayw dohotka gozpodinu m. na letto f. 1. 2, sz. 10.

Spanyolw kwz puzte zemlye w Dragy f. 1. 1, sz. 4.

Jwryw Dudychw kwz zemlye puzte w Dragy, da placha f. 1. 1, sz. 4.

Barttholl Chogar poly Chukoua od puzte zemlye f. 1. 0, sz. 10.

Dusni zw bily dattj w grad Bakar gozpodinu m. wynna, cha sze zoue podthoka² zpudy 96.

Od tega ozlobodisse gozpoda m., cha sze ne pryemlie onyh zdola pizanih:

¹ Oršić Marko bio je takodjer upraviteljem primorskih vinodolskih imanja prije Ludovika Čikulina. Od njega sačuvani su računi vinodolskih imanja g. 1592—1593. Po svojoj prilici nastupio je tu službu 1. decembra 1592.

² Podtoka ili potoka bila je daća u naravi, koja se je podavala od vinograda. U Hreljinu davalo se u to ime od 15 zpudi jedan. Iznos podtoke se je posebno svake godine ustanovljivao. U računima grada Bribira nalazimo ovo ubilježeno kao izdatak: „Kada szw hodily musy wynzkw podtokw *porizowaly*, potrosseno ie za meszo 1. 2“.

Popa Gerga, cha Sura dersy, zpuda 2.
 Zarsin winograd gozpodina m. zpuda $\frac{1}{2}$.
 Potthok, koga dersy gozpodin m., ky e bil peruo plouanou, pryemlie
 sze wina zpuda $\frac{1}{2}$.
 Zyny Ztipana Brozanychia zpuđ $1\frac{1}{2}$, kad. 6.
 luana Kouacha wina zpuđ $1\frac{1}{2}$.
 Popa Sztarchicha szpuđ 1, kad. 6.
 Sanna Sthiklycha zpuđ $\frac{1}{2}$, kad. 2.
 Miklous Diaka zpuđ $1\frac{1}{2}$.
 Popa Thougnicza zpuđ $\frac{1}{2}$, kad. 6.
 Na Machynouo, cha ye Pero Dento¹ dersall, a szada dersy goz-
 podin m. y pryemlyu cheterthynu, tako sze zlobody zpuda 2.
 W grobnychkj kasthell pryemle sze the podtoke zpuda $2\frac{1}{2}$.
 Mandu oszlobodisse gozpodin m. za syuota te podtoke zpuda $\frac{1}{2}$.
 A osztanak pryemle sze chizto toga winna od podthoke w grad
 Bakar zpudi 80 kad. 16.
 Od Marthinschycze ide cheterthyna w grad koliko letto doneze.
 Od toga odluchy gozpodin m. dauattj wszako letto popu Thoug-
 nyczw wynna zpudy 8.
 Kada tergayu w Marthinschiczy, ima poszlattj onama gozpodin
 m. wynna zpud 1.

¹ Petar Denti (Dento) bio je službenik Nikole Zrinskoga. Od njega dobio je g. 1567. 31. oktobra na dar kuću u Bakru blizu grada na zidu Bastaji. Taj funduš kuće kupio je kasnije g. 1603. Mihalj Malinar, o čem govori ova zanimljiva isprava:

Copia. Dan 27. martha 1603.

Znano ze chyni wzym j wzakomw j kad by potrybno pokazatti owo pyzmo, kako ja Mykel Malynar gozpodina m. pod Bakrom jezam kwpyl ochyto belodanno jedno meztjsche* nepokryweno w warwsw bakarzkom na zydw waroskom kadj ze zowe Bastya nowa, j za wzym pryhodom, ky zlysy k tomw meztjschyw, a tho od myser Fran chizka de Zoldatty j Franchizka Bollyoneza od Ryke, koye ye bilo pokoynoga Pera Denttj, kako ze pwnie wdery w prywylegigomw rechenoga Pera Denttj, za for. 18, j syta ztara 2. I thako lethta 1603., dan 9. marcha poztawyh po zakonw bakarzkom pred ztolnw czrykaw ochyto bellodanno na kanat** tho meztyschye za wzym pryhodom kako ze w prywylegigomw pokoynogha Pera Denta wdery, j kantalo ze ye po zakonw wy-nodolzkom 4 nedilye, da ze ny nygdore jawyll, j dozta mi na zakoni, kako jez w na wze 4 kantj cheteryh nedylly dani zamerni lywdj.

Idem canceler ily notar bakarzkj.

Na hrplu bilješka: Kantj i zawodj od meztyscha j pryhoda.

Savremeni prijepis. U kr. zem. arhivu u Zagrebu. Arch. com. Sermage. Bona marilima Zriniana.

* Mestišće, mjestište, mjesto za kuću, funduš.

** Na kanat, ad incantum, t. j. javna dražba. Prodaja obavljala se je pred crkvom stolnom sv. Andrije kroz 4 nedjelje. Tko je najviše ponudio, dostao je objekat prodaje.

Kruha yma poszlattj onamo ztar¹ l.

Ima poszlattj onamo brašna l.

Dusni zw Dolacz obrizattj y dwy kopy kopattj, za chym sze zlobodj pynez f. l. 9.

A osztale tege,² cha thesse, tholiko w winogradih, koliko w szynokossah, tho ym sze placha po obychayw nauadnom.

Dusni zw thry male szynokosse pokoszittj y zprauittj y u grad donezttj, za cha im sze zlobodj f. l. 9.

Dusni zw gozpodina m. ualliss y osztalo odnezttj do Grobnyka, Hrilina y Broda.

Dusni zw gozpodina m. ily nih chlowika powezttj do Ryke, Kerka, Zegnya, Zadra, Losyna y dalye po poszlw gozpodzkom, da ym sze hrana da.

Dusni zw bily od drobne syuine zwly plachattj od 15 glav szтарыh jedno.³

Gozpodin m., gozpodin Zrynzky puszh ym, da ga dayw, kako y Grobnychany od 20 glav jedno.

Szlobodnyaky plemenitthy liudy, ki szw bily wazda zlobodny i szada w thoy thakowoy szlobochiny syuu w miloschy gozpoczkoj.

Dusni zw od welike syuine zwlly plachatti, kako y Grohnychane, od wszake po sz. 5; baky thi szw zlobodnj.⁴

Woly thi szo dwsny szlwsitthj wosnyom k gradw, raz⁵ onyh, ki szw gozpoda m. ozlobodila, ony ne plachayw.

Dusni zw waroz zapirattj y klywche werno pri szebe dersattj, y sztrasw po meszhw.

Dusni zw dersatty thry sztrascza, ky lizte odnassayw do Grobnika, Rike, Hrilyne.

Dusni zw Wlaszy, ky yma 40 owacz, ima datty o Myholly owczw z janychem y k thomu podymyczw pinez l. 3. sz. 10, y od jednoga mlika dusni zw szir⁶ l.

¹ Ztar, star, talijanska riječ stao, znači mjeru za žito. Vrlo rasprostranjena mjera. Nešto veća od požunskoga vagana (L. U.). U Primorju bio je u porabi star mletački (ztar benetacky) i star ljubljanski. Razliku ne znamo, nu čini se da je mletački star bio nešto veći. 100 bakarskih činilo je 33 metlička kabla, dakle jedan star je jedna trećina kabla. (Sravni ispravu pod opaskom 5. na str. 87.) Bila je u Primorju u porabi i mjera za žito, kuplenik zvana. Razmjer između stara i kuplenika bio je 14:9, dakle od prilike bio je star 1:5555 . . . kuplenika.

² Tega, težački gospodarski posao. Težiti zemlju isto što obradivati ju, teram colere.

³ God. 1607. iznosio je šulj od drobne živine i to od nališki (sravni opasku 6. na str. 97.) 276 komada po 3 sz. i 1 beč, 48 libra i 6 soldina.

⁴ God. 1607. plaćali su Bakrani šulj (zuly) kravji: od velike krave s mladim 10 sz, od jalove 5 sz. Ove godine iznašao je bakarski kravji šulj 41 libru.

⁵ Raz, osim.

⁶ Dohodak od sira iznosio je g. 1608./9. u Grobniku lijepu svotu. Ove godine prodano je 1156 libric sira trgovcu u Bakar za 403 libre (oko 67 for.).

A ky nyma owacz 40, placha podymicze¹ l. 5.

Wdowycza, ka nyma szina, a szamoglauna yaka na szlusbu szlobodna ye.

Jeszw dwsny Wlaszy bakarszky wszaky, ky jmayw konye, da wszaky kony, ky jma pett lett dusan ye thouorom.

A tho ye, da ponesze szolly kablla dua o szuoyem trachyenyu,² a od tergouine, da ga oszlobodj gozpodin m.

A ki by kuplen po Stipane,³ ta paryp ka ye augusta mizecza, thu jeszen zloboden ie od thouorow.

Meyu thim med Wlaszy szloboden ye szudac, duornik⁴ y priszthau.⁵

Pred nym ye dwsan poytthj szwdacz o szuoyem trachyenyu, pache ny dwsan, nego o gozpoczkom, da ische mene ne dalje nego do Rosenyche, j ako by tho szoll prominillj koliko sze oche, weliko niszw dwsny doneztj simo, nego sztharj 5.

Josche toliko Bakrani, koliko Wlaszy, dusni zw odnoszittj thouore gozpodina m. w Ozally, da ym sze placha od thouora po l. 6., raz onyh, kyh szw ozlobodina gozpoda milozthyua od toworow.

Knapy⁶ bakarszky szluse gozpodinu m., wszaka szthara kwcha plachia po l. 6.

Zynj Tonnycheuj l. 6., thih ozlobodj gozpodin m.

Peronych plachia l. 6.

Matulynowa placha l. 1, sz. 10.

Fran Doklych plachia l. 1, sz. 10. Toga ozlobodi gozpodin m.

Jusa Brozynouych l. 1, sz. 10.

Matthy Domyanych l. 3.

Wiczko Batistich l. 3.

Mikula Massich l. 1, sz. 10.

Marycza Thomychina l. —, sz. 15.

Jellena Thomychina l. —, sz. 15.

Vid Massych l. 1, sz. 10.

Piczulyn z brattyu l. 3.

Juray Domianych l. 3.

¹ Podimica, isto što dimnica, pecunia fumalis u Hrvatskoj, t. j. daća od svakog pojedinog dima. Spominje se i podimni dukat. Plaćali su ga cetinski Vlasi. Bakarski Vlasi platili su g. 1608. po svom sucu Marčanu 195 lib. podimice.

² Tračenje, trošak.

³ Blagdan sv. Stjepana kralja 20. augusta.

⁴ Dvornik niži službenik u općini, neke ruke lugar, poljar, redarstvenik. (M. P.)

⁵ Pristav, namjesnik suca, eksekutivni organ suca.

⁶ Knapi, njemačka riječ Knappe, inače mladić; u rudnicima rudar. Moguće, da ovdje knap znači upravo rudar, pošto su Zrinski u Liču, Fužinama itd. imali svoje rudnike (L. U.). God. 1608. iznosilo je podavanje bakarskih knapa 33 libre i 2 soldina, a bibrskih 84 libre.

Martinela placha l. 1, sz. 10.

Matthj Mykulychich l. 6.

Dusni zw w Benettke¹ knapy z lizttj prohoditty, a gozpodin m. daye ym ztroska po l. 6, y uzakomu kamo zapowy gozpodin m., a od tourou oszlobodilj g. m.

Dusni zw Bakrane y Wlassy wszy kwpnycze² grad zydattj y k nyemu wsze donezttj i donezttj cha ye potriba, koga ne ozlobody gozpodin m.

Dusni zw wszakoyachky lez³ w gory dellattj, cha by za potrybwhchio grada, a da ym ze platty od szessnia mesttrie po sz. dua, a donezttj thi szw dwsny po ttlaky.

Dusni zw k zali dattj dazke szwoie za krow, mesttrj, ki by cha w gradu nachynialy kakouo godar dello, ide gym placha.

Cha goder sze na mesznyczy zarazy,⁴ ide glaua w grad gozpodina m.

Wapnenycho dusni zw nachynyttj, szamo da gozpodin m. mestra plattj.

K winogradom gozpodina m. dusni zw wszakoyacky lez, cha by k nym potribno poszichy, wdellattj, donezttj, da ym sze plattj mesttria y wosnya.

K thomu gradw tezw⁵ 4 melinj, od kih sze daje wzake krise krisarom⁶ psenicze zttar jedan.

Kopia taryffe bakarzke.

Ja Symun dyak Zlatynych i ja Thomas Milouacz y ia Jerolim Werbanych, buduchy my komessarigj pozlani v Uinodoll, zmosnoga gozpodina, gozpodina Steffana Frankapanna Kerchkoga, Zeinzkoga i Modruskoga, y gozpodina, gozpodina Jurya Zrynzkoga y niega m. brattie, gozpode nasse miloztiue u lettu 1574., miszecza marcha na dan 20., tha dan pernezosse pred naz rechene i commessariae Bakrane zakone zuoye y od gore bakarzke y grobnychke, kj rechenj zakonj yeszw bilj Bakranom dani iosche za dobra zpomenuttja gozpodina Bernardina

¹ Benette, Mleci, Venecija.

² Svi kupnice, svi ukupno.

³ Lez, drvo.

⁴ Zaraziti, riječ izvedena od riječi „râz“, mjeriti „razom“ znači mjeriti mjerom, koje višak odstranjen razom (Streichholz, hostorium). Ovdje bi riječ zaraziti značila isto, što zaklati, zatući.

⁵ Težiti, znači ovdje koliko pertinere, pripadati.

⁶ Križari. O Križevom (Spasovom) bio je valjada narodni običaj svetkovati pjesmom i obilaženjem, kako na pr. o Ivanju obilaze okićene djevojke „krijesnice“ uz pjesmu sela, i kupe darove. U Samoboru je običaj na Križevo zvoniti na oblake. — Momci, što su u Primorju sudjelovali kod toga narodnoga običaja, zvali su se „Križari“.

Frankapanna, buduchy pisanj po rwky niegoua secretaria Iuana Euan-gelista, y tako proszisse Bakrani nas zgora rechenih commissarieu, da bizmo prepiszali tha zakon rechenih Bakranou; y my uidechy, da ye sztanouito y iztynno pizmo y zakon nyh, koga pred naz dasse, kruto na sztaroy y razdertoy hartj, vchynizmo rechenj zakon prepiszatj rwkom Myhallia dyaka Grandycha prauo y werno, od szloua do zloua, od rychy do rychy, kako sze zdola wdersy. I my zgora rechenj com-missary za wyssse weruuanye y bolye thwerdyne podpiszazmo ze nas-simi rukami y pechatte nasse posztauizmo derseche nath liztt recheny, w lett w kako sze zgora popiszano wderssy.

Letta 1524., miszeczca septembra dan 17., w Bakru. To zw za-kony kako sze plachia tergouina bakarzka od lezza y od wszakoga inoga terstwa,¹ ko sze chyny pod Bakrom y ko prohody mymo Bakra o zanymw,² pred szanymom y za szanymom Bakrany, y goztgj³ lyudy.

Zakon za lez bakarzkyy.

Lez ky uukw Bakrane ys nyh gore na konyh y na wolouih, dusni zw tergouinw iedenadezetw glauu zakoga leza, odlagayuchy ki by uukal tende ily yarbole od zessanj 12 aly uisse, ny dusan tergo-uine; od toga pache wszaky Bakranyn zlobodan ye w gorj mestre der-satj y delattj bez wzake zorte,⁴ odlagayuchy wezlla gallygna,⁵ j iarbole, cha ye wisse od duanadezte zessanj, to ie zthwar gozpoczka.

Jezennowicza zaplaulie.

W thoy gory nezmy sze za tergoucza lez delattj ny wozittj, nego ako by bila potriba za gozpodina m. grad cha udelattj, y ako by bila pothriba komu kmettw za niegouu kwchw.

Zakon za lez grobnychky.

Lez ky uuku grobnychany, od trenycz⁶ gre od 20 iedna, od uszakoga inoga leza plachayu glauu deszettu

Zakon za lez goztynzki.

Lez ky uuku lyudj goztgj, dusny zw plachattj od 10 yednw glauu uzakoga leza.

¹ Trštvo, roba, koja se prodaje.

² Zany m, sajam.

³ Gost znači stranac.

⁴ Zorta, sorta, vrst.

⁵ Vesla gallygna, t. j. vesla za galijske ladje.

⁶ Trenica, daska manje vrsti.

Zakon za wllie.

Vllye, ky pryneze ne placha ter gouine nistare, a uszaky e zlobodan prodathj u magazime, a nigdore do thry dny zlobodan prekupitthj nyedne marhe do thry dny, ka na prodajw doide; ako ky odnosze wllye na touoryh, tako od thouora placha sz. 4, i uzako blago od terstua ko by pothribno gradu, zlobodan je prodauattj uszaky, tholiko domachy koliko goztgj chlouik.

Zakon za szoll.

Ky szoll doueze dusan ye ter gouino od kablla¹ po sz. 1.

Wunna ka sze noszy na pretergw, tholiko gozt, tholiko domachy uszaky e dusan platittj od libricz² tryszta po szoldinj 4.

Zakon za winno.

Winno goztynzko, ky odnozy na touorih, plachia od touora po sz. 1. Ako bi sze prigodallo o szanymu prodauattj, placha od zpuda sz. 6. Wszaky gozt zlobodan ye zkerzatj uino v magazin y prodauattj na zpud y manye, da ne na thouor prez dopuschenia gozpoczkoğa y puchkoğa.

Zakon od uszake syuine.

Woly, ki sze odnoze y ki sze mymo progone na pretergw, placha uszaky uoll po sz. 4.; od kraue po sz. 3; od zkopacz, ki sze mymo progone na pretergw plachayw od uszakoga po sz. 1. I od ganyacz thrih, cha sze mimo progoni sz. 1, a od praszacz, ki sze mimo progone placha sze sz. 1 od uszakoga; a ky w gradu oztanu, od nih sze ne placha.

Kogny, ki sze mimo progone na prodaju, placha sze od uszakoga ter gouine sz. 12, od kobill sz. 6.

Zakon za szwkna wszake werzti.

Skerlatt y uszaka szuilla placha sze od thouora po sz. 24.

Od szwkna sirokoga od thouora placha sze po sz. 8.

Od mezopanna³ od thouora placha sze po sz. 4.

Od thouora rasse⁴ placha ze po sz. 4.

¹ Kabal, mjera za sol i žito, od prilike 3 stara, jer 100 bakarskih stari iznosilo je 33 metlička kabla. U to vrijeme bila je cijena soli u Primorju 2 libre i 15 soldina po kablu.

² Librica, diminutiv od libra, znači mjeru za težinu, od prilike jednu funtu (L. U.).

³ Mezopann, talijanska riječ mezzo panno, t. j. slabije vrsti. Slično svila i polusvila.

⁴ Rassa, rasa, vrst sukna, pannus rarus sic dictus ab urbe Arras.

Od thouora bumbaka¹ placha sze po sz. 12.
 Od thouora papra y ynih zpeczy² po sz. 12.
 Od thouora koss gozhynzkyh, ke sze odnoze po sz. 4.
 Od thouora zapuna placha sze po sz. 4.
 Od thouora ztakall placha sze po sz. 4.
 Od thouora naranch placha sze po sz. 4.
 Od thouora szmokau placha sze po sz. 4.
 Od thouora hobottnycz³ placha sze po sz. 4.
 Od luka, chezna, kapule od touora po sz. 1.
 Od touora plattna placha sze po sz. 4.
 Od touora seleza placha sze po sz. 1.

Hrelyn.

Szlusy nauadnoga dohottka birj gozpodinu m. na letto l. 424.

Od toga zlobody gozpodin m., cha ne pryemlye pinez:

Kneza Jwrya Zebycha libar 12.

Kneza Basanna⁴ zlobodi sze libar 6.⁵

Jurya Kosza za negoua siuota l. 4.

Gaspara Pusychia l. 6, sz. 8.

Gaspara Bukaru l. 5, sz. 5.

Oztanak, cha sze gotoua pryemle pinez l. 396, sz. —.

Sztanych placha od zemlye, ko szam ym dal na letto l. 1, sz. 4.

Matty Hrabar placha l. 2.

Wlaske byry nigda manye, nigda weche.

Dusni zw zully od drobne od 20 jedno kako y Grobnychane, a cha ye uisse kady ne more bittj 20, cha ze zouu nalisky,⁶ plachayu od duyu gozpodinu m. po zoldini trj y bech yedan.

A kada sze szully zbere, thako ide zattnyku brau z mladim 1, a graschyku⁷ brau jalou l.

Zlobodnyaky plemenitassy, ki szw bily wazda zlobodny, i szada w thoy thakouoy zloboschynj siuu w miloschy gozpodzkoj.

¹ Bumbak, pamuk.

² Speczy, talijanska riječ spezie, njemački Spezereien, Gewürze, mirodije.

³ Hobotnica, mrkač, octopus vulgaris. Prodavala se u barilcima octena, i u svežnjima suha. Hobotnicu trošili su Zrinski mnogo u Ozlju i Čakovcu, kamo ju dopremahu iz Primorja.

⁴ Basan de Sacci, starinom senjska porodica, g. 1490. podijelio je kralj Vladislav II. istoj plemstvo hrvatsko grada Senja.

⁵ Lijevo na rubu je k ovim dvjem stavkama pripisano: Tho blago ye na drugoga palo, tako zam chinil, da gozpodinu m. plachayu l. 6.

⁶ Nališka, nališki, znači svu onu drobnu živinu, koje broj ne iznosi propisani broj, od kojega se daje podavanje. U ovom slučaju sva ona drobna živina, koje broj ne doseže 20.

⁷ Graščik, niži službenik grada, birala ga općina (puk) (L. U.).

Zully od syuine uelike od uszake glaue tholiko male, koliko ue-ike plachayw po sz. 5 chernih,¹ a baky ne plachayw.

Woly thy szluse k gradu wosnyom kako w Grobnykw.

Jwrycza Gerbchych za hisw, cha ye Chikulin odluchil placha g. m.²

Kogny thy szluse za odnassanye tourow g. m. w Ozally, plathyusym od touora po l. 6. gombe.³

Wlaszy hrilynzky koliko ky yma kogny, dusni zw s nimj kako y bakarzky Wlaszy.

Koga kupy po Ztipani, kai e augusta, szlobodan ye tho jeszen touora.

Wlah ky ima ouacz 40, tako ie dusan dattj ouczu w grad z mladim o Miholy, a da byh imel newnikoliko, ny dusan dattj ueche; a kyh nima 40, thako ie dusan platittj w grad krayczari⁴ 16.

Dusni zw Hrilyane winograd gozpodzky obtesattj, a nym ye dusan dati gozpodin m. vina zpuda dua.

Jeszw dusny, kade winograde obernw, poyttj ztaryghy, po hissah i koliko ky ima winna od wsakih 15 zpudy dayu gozpodinu m. zpud jedan, tho sze zoue podtoka.

Graschik dusan je tu podtoku w grad znozittj i zprauittj, a nemu ide wina zpuda 2.

Jos mu sze daie z grada na letto syttka ztarj 7.

Ouo ye taryffa grada Hrelina od tergouine, cha priztoii k gradu po zakonw ztarom najprya:

Ki by touornyczy⁵ noszily od Bakorcza na Jauornik tour papra ili saffrana, tako ide od touora k gradu tergouine na krajczare f. $\frac{1}{2}$, facit l. 3.

Od thouora wlyya placha sze l. 0, sz. 4.

Od thouora zolly placha sze l. 0, sz. 1.

Kmetty Hrilyane ny Wynodolczy the tergouine od szolly ne plachayw.

Od thouora ryskasse⁶ placha sze l. — sz. 4.

Od thouora mendull placha sze l. — sz. 4.

Od thouora szmokau placha sze sz. 4.

Od thouora salladye⁷ placha sze sz. 4.

Od thouora szukna placha sze sz. 4.

¹ Črni szoldini, solidus niger, isto što soldin.

² Svota nije upisana.

³ Gomba, riječ izvedena od goniti, znači vožnja, vectura.

⁴ Krajcar, sitni novac, vrijedio je 3 beča (viennensa) ili $\frac{1}{2}$ soldina.

⁵ Tovornik, onaj koji nosi ili tjera tovar.

⁶ Riskaša, riža.

⁷ Saladija, otpremana je u barilcima. Bila je to svakako nekakova usoljena roba, možda riba ili slično. Dolazila je najviše s otoka Raba.

Od touora winna placha sze sz. 1.

A touornyczy, ki by prosly na bakarzku czeztu chez Lokue, ide tergouina u Hrilin y u Bakar.

Bekarj,¹ ki by kupuuali gouenyu siuinu u Hrilinu, ter poslj s nyom po kopnw k Hrilinu y kamo nym drago, ima platitj k gradu od uszakoga wolla ily hrane ily juncza ily jalouiczu po sz. 4.

Od thrih zkopacz ide sz. 2.

Od thrih kozlych ide sz. 1.

Y tako od yanyacz, kako y od kozlych.

A ki by bekar prognal mimo Hrelina od Zegnja ili z Winodolla, ily od Kraza² ily odkuda ze hoche, thako plachia po glauj kako zgora zthoghj.

I kupyussy na Hrilinu ter poide preko mora s nimj ili w otoke, ima plachattj k gradu od uszake glaue po zoldinj 15.

A od drobne siuine, od zkopacz, ouacz, koz, tholiko na more, tholiko inamo, ne placha, nego od thih trih glau po sz. 2.

A ki by od otoka u Hrilinu kupil touor syttka, ima k gradu platittj po sz. 1.

I ako by odnezal jedan ztar ili dua, tako od uszakoga brimena placha po sz. 1, kako da by czell touor bill.

A ki by iz priko gore na Bakorc (!) dognal touor vozka, ide gradu od touora sz. 4.

Od touora meda ide sz. 4.

Od touora psenycze, ynogo syttka ide sz. 1.

Od uszake goueye syuine³ ide sz. 4.

A ki by iz Jauornika chez Lokue possall na bakarzku czeztu, ide tergouina w Hrilin grad y w Bakar.

Od thouora koss ide tergouina sz. 4.

Ki by dognal iz priko gore yatto praszacz, placha k gradu tergouine od uszakah trih po sz. 2.

A puku yma od yatta na bekarygj jednoga prodattj, wszako libriczo po sz. 2.

Taryffa, cha tergouczu tergouine przytoghj.

Nyedany zlobodany kamore ny glaue leza prodattj mymo tergoucza.

Dazke yaloue y paradane⁴ bukoue, wolya nye prodattj wszaki daussy tergouczu uszaku deszetu.

¹ Bekar, talijanska riječ beccaro, beccario, mesar.

² Kraz, Kraš, gora (carsus), prijedjel iznad Vinodola.

³ Goveja živina, govedja živina, govedo.

⁴ Paradan, možda talijanska riječ „paradanno“, nješto što brani od štete. U ovom slučaju možda letve ili gredice za ograde.

Ki by na Bakarczu prodal zully¹ ily kollacz za terszye, ide ter-gouczu wszako deszetto.

Od platisch² za kolla wszako deszetto.

Od thouora kopagin³ wszaky deszetty.

Od thouora zdel wszaka deszeta.

Od thouora tagnyrou⁴ wszako deszeto.

Od daszak lipouih za posztolare wszako deszeto.

Od toporisch⁵ za zikire wszako deszeto.

Drywenyk.

Szlusy gozpodinu m. wszako leto nauadnoga dohottka pinez libar tryzta ter pettdeszett.

Od toga zlobode gozpoda m., cha sze ne pryemle:

Plouancza⁶ zlobode l. 9, sz. 10.

Ansetycha zlobode l. 1.

Fabiana Kowacha zlobode l. 3.

Oztanak, cha sze gotoua pryemle l. 336, sz. 10.

Matthy Lelnych placha l. — sz. 10, v. 1.

Iuan Matechych placha l. 1, sz. 14.

Josche placha od szinokosse l. 1, sz. 4.

Jos mu dahosazmo⁷ zemlyu Mattka Tomycha, da placha na leto l. — sz. 12.

Anton Lelnich z bratj l. 6.

Iuan Banych od zemlye u Zagoriu l. 2.

Petar Opatou placha l. 1.

Juryu Symunchychu da Woksych jedno szinokosw, da placha na leto l. 1.

Dusni zu dauati zully od male y od welike siuine kako y Grobnychane.

Kada sze zbere ta zwlly, tako ide zatniku brau z mladim jedan, graschiku brau jalou jedan.

Zlobodnyaky plemenitassy, ki szw bili uazda zlobodnj y szada w thoy takouoy zloboschinj syuu u milosche gozpodj premiloszthyue.

Dusni zu uszako leto daty wina w grad, cha sze zowe podtoka, kako y u Hrilynu.

Zattnyk uzymlye za naybolym kmettom nayboliega kmeta.⁸

¹ Zulj, šulj, ovdje kalano kolje za trsje, hreb.

² Platica, oplatnica, platnica, t. j. drvo za obod kotača.

³ Kopagna, kopanja, drvena zdjela, korito.

⁴ Tagnir, tanjur.

⁵ Toporište, toporić, držak, držalo, sjekirište.

⁶ Plovanac, diminutiv od plovan, župnik. U to vrijeme Matej Grpčić.

⁷ Osobiti oblik aorista: contaminatio staroga oblika „dahomo“ i novoga „dasmo“.

⁸ Po svoj prilici primao je satnik daće, koje je davao gradu drugi najbolji kmet.

Graschyku ide vinna na leto zpud jedan.

Dusny zw wszako leto w grad datty psenycze od chabrou y od ognysch¹ sztari 14¹/₂.

Dusny zw winograd gozpodina m. obtesatty, tako da ym sze daye vina zpuda dua.

Opat² od Kaczlia³ v Dryueniku dusan ye dattj chetherthynu, cha w nyem pryrody toliko od vina, koliko od syttka.

Jeztt ondy nystto malo zemall, kada sze dado lyudem poszyatty, od nih dayu w grad cheterttyno.

Kada szinokosse kosze placha sze koszczu na dan po l. 1.

Ky szeno zpraulyayo, placha ym sze na dan po sz. 12.

Dusny szw k gradu leza donezity, a gozpodin m. da platty mistryu od leza, y mestre ki by cha w gradu nachynyaly, a po ttlaky doueztty.

Gozpodin m. odluchili szw, da pomasw plachatty uszako leto kogin 6, a tho da ye k pomochoy onym, ky thouore gozpodzke gone w Ozally j ynamo.

Gryssane.

Szluse gozpodinu m. na leto nauadnoga dohottka byry pinez libar 500.⁴

Od toga szlobode gozpoda m., cha sze ne pryemle:

Frana Myrosycha l. 13.

Klekouycha zlobode l. 15, sz. 18.

Marwssycha zlobode l. 3, sz. 10.

Sugloue byry zlobode l. 5, sz. 7.

Frana Lykarycha l. 10.

Ansentycha zlobode l. 1, sz. 2.

Popa Barycha zlobode l. —, sz. 2.

Na winograd popa Lourencza, koga dersy gozpodin m. szlobodi sze l. 1.

Kneza Matthia Chiolichia⁵ por[kulaba] hrilynzkoga, ky e ubyen na szlusby g. m., zlobodi sze byry l. 5, sz. 10.

A osztanak, cha sze gotoua pryemle l. 444, sz. 11.

Zully od drobne syuine plachayu kako y Dryuenichane i peruo szo plachaly od 15 jedno.

A kada sze zbere tha zully, thako ide od nyega:

¹ Od čabrov i ognisć znači toliko, koliko od pojedine kuće.

² Porodično ime ili prišverak. Gore više spominje se Petar Opatov.

³ Naziv zemljišta.

⁴ Isto toliko odredjuje urbar od g. 1544.

⁵ Matija Čioić porkulab hreljinski bio je već god. 1608. mrtav. Ubio ga je u gospodskoj službi Matija Pušić. Porkulab hreljinski imao je plaće 60 libara i 24 libri „na smok“ (hranu) na godinu.

Emilij Laszowski; Urbar.

Zattnyku ide brau z mladim jedan.¹

Graschyku ide brau jalou jedan.

Zlobodnyaky plemenytassy, ki szw bily uazda zlobodny, y szada w thoy thakouoy zloboschiny siuu w milosche gozpodzkoy.²

Zuly od siuine welike plachayu uszako letto tachim³ po libar duanadezte.

Salua placha od wertla wzako letto l. l.

Dayw wszako letto w grad psenycze od chabrou y od ognysch sztiri 34.⁴

Raz ouoga, cha uzymlye zattnyk, wszaky deszetty maly sztarych⁵ od psenycze ognyschne.⁶

A tho mu zatto ide, da ye dusan tho psenyczw szprauitty w grad.

Dusny zw podtoku od wina kako y w Dryuenyku, kako prosty-mayu⁷ od 15 jedan zpuđ.

Za naybolym kmettom ide nayboly kmett zattnyku; graschyku ide szridny kmett.⁸

Dusan je kmet wszaky jednoga tesaka chez godische, tako da ym sze daye pyttj j gyztjtj,⁹ a da ym sze plache nistar ne daye.

Gozpodin m. odluchyli szw, da pomasu plachattj uszako letto kogin 12, a tho da ye k pomochoy onym, ky touore gozpodzke odnasayu w Ozally y drugamo.

Rechenimj tesaky tese sze winogradi gozpodina m.¹⁰

Stanyege, ztabricze,¹¹ cha ye k winogradom potriβα, tho za plachw douoze.

Winograde gozpodina m. obrattj j mostt dognattj w grad, y szudye nachynyttj, tho im sze placha, y daye hrana.

¹ Urbar god. 1544. odredjuje satniku lib. 10 i od šulja muzicu t. j. ovcu s janjicem.

² Urbar od g. 1544. odredjuje grašćiku lib. 5, a od šulja jalovu ovcu.

³ Tačem, za cijelo od riječi „tak“ (brojevi tačni). Ovdje znači „na ravno“, „na poprijeko“. Dakle paušalno. Urbar od g. 1544. odredjuje po kravi od godine 5 soldina. Crkvene krave bile su proste od šuljevine.

⁴ Po urbaru 1544. imala je svaka kuća dati starić pšenice izim crkvenih kuća i onih u najam danih.

⁵ Mali starić, mjera manja od stara, možda pol stara. Tako se pol vagana zove vaganac, vaganica.

⁶ Ognišćina, daća od pojedinog ognjišta; možda isto što „od čabrov i ognišć“.

⁷ Proštirati, prosuditi, promisliti, procijeniti.

⁸ Daće, što ih srednji kmet plaćao u grad, pripadale su grašćiku.

⁹ Gyztj, jesti; davala se težaku hrana.

¹⁰ Urbar g. 1544. odredjuje, da kod vezanja vinograda ima satnik dati kruh i ismik (smok), gospodin vino.

¹¹ Štajnge, štabrice; štajnga, Stange, motka; štabrica sitnija motka, kolac.

Josche ye dusan uszaky kmetth doneztty jedno bryme szenna¹ w grad wszako letto.

Na mesznyczy sto godar sze zarazy od kakoua blaga, mala y welika, od wszakoga ide w grad glaua.

Brybyr.

Szlusy gozpodinu m. uszako letto nauadnoga dohottka byrnyh pynez l. 747.

Od toga zlobode gozpoda milozthyua, cha sze ne pryemle:

Na szuetty Petar szlobodi sze l. 18.

Iuana Gerbcza szlobodi sze l. 5, sz. 13, v. 1.

Lukana Gerbcza szlobodi sze l. 16.

Mathia Gerbcza szlobodi sze l. 7, sz. 13.

Jurya Zudenna zlobodi sze l. 7, sz. 10.

Ztipana Jurkouycha zlobodi sze l. 2, sz. 13.

Jurya Jurchouycha zlobodi sze l. 14, sz. 2.

Mykulu Ferletycha zlobodi sze l. 5, sz. 13.

Gabryel Jurthouych zlobodi sze l. 1, sz. 16.

Knez Basan de Zaky l. 14, sz. 5.

Mykula Suppan l. 12. Toga ozlobody pokoyny gozpodin Miklous Zrynzky w Bakru.

Iuan Ztipechych l. 6.

Jurkoue byry l. 2.

Blago Basanouo pade na gozpodina m. i pryemle g. m. josche byry l. 3, sz. 8.

Oztanak, cha sze gotoua pryemlie pinez l. 640, sz. 6, v. 1.

Od uelike siuine plachayu tachom uszako letto zullya pynez l. 30.

Od drobne syuine zuly peruo zu plachaly od 10 ztaryh glau jednu; pokoyny knez Bernardin puszthi, da plachayu od glau 15 jednu.

Gozpodin m. Zrynzky puszty, da plachayu od 20 glau ztaryh jednu, a od nalyssak kako j yny grady po sz. 3, v. 1.

Kada sze zbere ta zuly, ide zattnyku brau z mladim jedan; graschyku ide brau jalou jedan.

Zlobodnyaky plemenitassy, ki szu bilj uazda szlobodnj, y szada syuu wu thoy takouoy szloboschinj w milosche gozpodzkoy.

Podthoku plachayu od wyna uszako leto od jedanadezte jedno, pokoyny knez Bernardin puzttj, da plachayu od 15 jedno.

Wszako kmettzko ognysche yma datty w grad psenycze jedno quarticzw.²

¹ Breme sijena, kup sijena, što ga jedan čovjek mogao na ledjima nositi. Po urbaru 1544. davalo se breme sijena samo kad se grad zida.

² Kvartica, mjera za žito.

Ky na fit kwchyu derssy, on ne plachia.

Dusni szu datty gozpodinu m. od czrykau, cha sze zouu chabry:¹

Szuetthy Marthin psenicze quarticz 12.

Zuetta Gellena psenicze quarticz 6.

Zuetty Ztipan psenicze quarticz 5 $\frac{1}{2}$.

Kneza Basana ozlobody g. m. quarticze $\frac{1}{2}$.

Szuetty Wid psenicze quarticz 6.

Szuetty Mykula psenicze quarticz 5.

Pypalyzkoga psenicze quarticz 12.

Jargonzky psenicze quarticz 11.

Matthko Korpych quarticza 1.

Pillatt psenicze quarticzu 1 $\frac{1}{2}$.

Anton Dorych plachia g. m. wszako leto na Basanouo puzto mynychje 1. 3, tho ye Chykulin dall.

Knapy plachayu uszako leto knapschyne² gozpodinu m. pinez 1. 84.

Pwthy³ benetachkimj thy knapy szluse, j ynamo, a z trachyenyem gozpodina m.

Lez, cha ye k thurnu⁴ potriba, dusni zu pryprautij, j pokriti ga o szuoyem.

Gozpodin m. odluchy, da pomasu plachattj uszako leto kogin 10; a to zatto, da ye pomoch onim, ky odnassayu touore w Ozaly y u Terztt, iz Terztt do Grobnika.

Dusni szu winograde gozpodina m. rizattj y okopatty jednom y drugom kopom, tako da sze uszakomu tesaku platty na dan po szoldini deszett.

Ratagj,⁵ ke zemlye gozpodzke oru, placha sze uszakomu na dan po szoldinj sz. 24.

Ke nakapayu rall,⁶ placha sze uszakoy na dan po sz. 8.

Plethelicze uszakoi sze placha na dan sz. 8.

Ke sagnyu sytak gozpodina m., uszakoi sze na dan placha sz. 10.

Kada sze syrak poszye, tako kada ga ye potriba okopatj, placha sze na dan uszakoy sz. 10.

¹ Čabri zvalo se je podavanje crkvi gospoštiji, koja je bila zaštitnikom i braničem crkve. Gospoštija je po svojim službenicima pomagala ubirati desetinu za crkvu, odnosno za biskupa. Čabar zvala se je i mjera za ulje i sol; čabar riječki imao 100 kvarita po 1 funtu i 1 unču bečku. Riječki čabar soli vagao je g. 1793. 107 funti.

² Knapština, daća, što ju podavahu knapi. Bakarski knapi podavali su na godinu od svake stare kuće po 6 libra. Po tom bi bilo u Bribiru 16 knapa.

³ Čini se, da Bribirčani nijesu podavali službe listara. U računima za g. 1608 nalazimo, da su listari bribirski šiljani u Senj dobivali plaću.

⁴ Turan, po svoji prilici se ovim nazivom nazivao bribirski grad, kuća.

⁵ Rataj, orač.

⁶ Ral, prije nego je branom vlačena orana zemlja.

Mlatychem, ky mlatthe sytak gozpodina m., uszakomu sze placha na dan sz. 8. I hragn¹ ym sze daye.

Zakon od byrsagou.

Znayu sze po gradih gozpodina m., cha ye uisse od marke, tho ye gozpodzky byrsagh.

Ki by chezthw razbil,² tho ye kastiga gozpodzka.

Popy po uszem Wynodollu, ki by ymel z kwharyczom szwoiom szyna, ima sze nad nym wazettj byrsaga gospodina m. l. 50.

Ako by kchy bila, ima sze wzettj l. 25.

A oberh toga biskup tay ky e wollian kastigattj po nyegouoy woly.

*Articulum (!) 39. ex 5. decreto (!) Matthiae regis Vngariae edito Bude, anno salutis 1486., die nero festi conuersionis beati Pauli apostolj.*³

Item quia Veneti et Poloni omni arte, omnique uia et conati sunt, et semper conantur ad terras et dominium ad sacram coronam pertinentia pedem inferre, et illa usurpare, prout etiam aliquam partem de facto usurparunt, proinde statutum atque sanctum est, sub nota perpetue infidelitatis, ut nemo regnicolarum audeat illis aut eorum alicui castra, ciuitates, oppida et possessiones aut alia bona immobilia vendere, inscribere, impignorare, commendare, vel aliter qualitercunque dare uel assignare.

Letta 1599.

*Popiszany, ky wlasku byr plachayu v Hrilynu.*⁴

Lwczka Gwszouycza placha l. —, sz. 18.

Kathyna placha the biry l. —, sz. 18.

Gerga Moderchyn l. 3, sz. 4.

Pollydorycheua placha l. 4, sz. 8.

Od hise, ka ye poly Posara l. 2.

Jos od zemlye Barycha Kosza l. 1.

Thoman Tometych placha l. 2.

Iwan Milossyeh od szuoga y bratyna l. 9.

Ztipan Mylossyeh od Perchychyna y od szuoga l. 7, sz. 1.

Iuan Kainer l. 2, sz. 7, v. 1.

Wrza Kaineroua od szuoga y od Mylosycheua l. 1, sz. 9.

Nie pztorkynye l. 1, sz. 9.

Filipp Mattossyeh l. 7, sz. 16.

¹ Ova i slijedeća riječ pisane su zajedno, nad njom je kratica. Hranj, hrana.

² Cestu razbiti, znači oštetiti cestu.

³ Ovdje je dekret i artikul krivo citiran. Ispravno je dekret VI. art. 32. g. 1486. (Corp. Jur. Hung.).

⁴ Hreljinski Vlasi platili su g. 1608. 118 lib. i 17 sold.

Matthy Pollych od szuoga y od Mylosycheua l. 1, sz. 10.
 Jelka wdoua Mylossycheua l. 3, sz. 15.
 Ztipan Thomych l. 2.
 Od szella Matthia Praudichycha l. 3, sz. 4.
 Jwrko Gwszouych od Kassycheua y od Szabalychinoga l. 2.
 Od Chanderlycheua l. 1, sz. 4.
 Wdowa Antona Thomycha l. 2.
 Mykula Stanych l. 5, sz. 4.
 Szello Myklycheuo l. 3, sz. 3.
 Jakow Grwbyssych l. 8.
 Lucza Grwbyssycha l. 3, sz. 13, v. 1.
 Gaspar Belobraych l. 5, sz. 10.
 Wdoua Ztipana Praudychycha l. 3, sz. 9.
 Iuan Thwrynych l. 1, sz. 5.
 Marthin Thurynych l. 1, sz. 5.
 Paul Thuryna l. 2, sz. 10.
 Matthisko l. 4.
 Iuan Kwkwlian l. 5.
 Mikoch l. 6, sz. 4.
 Marko Chanderlych l. 0, lz. 12.
 Jwrkottycha. Owa ie Polidarichka tako ie nadzad zapizana, da
 placha l. 7, sz. 10.
 Jadrotych l. 2.
 Matthy Rwssych od Bwlychychna 4, sz. 10.
 Myha Polych l. 2.
 Iuan Rwmynych l. 1, sz. 4.
 Nigda sze weche prymle, nigda manye.

Leta 1605., dan 16. junya.

*V Hrelynu w czyrkuy sztoluoy u szwetom Juryw popiszana rotha ily
 priszege owyh zdola popiszanyh imenom Kermpochanow.¹*

Ja Domyan Kermpohanyn² knez nad Wlaszy szadaszgnimj w Lichu,
 y Thoma Skuropouich, y Thoma Markowych, y Marko Balynouych, y
 Mile Bwtorchych, y za uszimj oztalimj Kermpehane weliky y maly na
 danasny dan obyuyemo sze y priszessemo za uszih naz y za uszw
 nassu dyttezu, szadaszgnu y ki sze za namy porode szada y wykuykoma
 plemenitomu y dobro royenomu knezu Julyu Chykulynu, kapitanu y

¹ Prisega Vlaha ličkih (Krmpečana) poznata je do sada samo u njemačkom vrlo netačnom prijevodu. Priopćio ju R. Lopašić u svojim Spomenicima Krajine I. str. 343.

² Za pravo Damjan Petrović. Pod tim imenom nalazi se ubilježeni u registrima, koji iskazuju, što su sve Krmpečani u Liču primali živeža i sukna od Julija Čikulina god. 1605/6.

gubernatoru Wynodolla za uzmosno gozpodw, gozpodw Myklousa y Jwrya Zrynzkih wykowychnw gozpodw, y prishessemo rechenomu knezu Juliu Chykulynu w kipu nasse m. gozpode, gozpode Zrynzkih zgora jmenuuanih, my uszy zaze y za nas osztanak: naiperuo gozpodinu boghu oczu y szynu y szuethomu duhu, szuatomu troiszthuu jedynomu bogu, da hochemo werny bytty, u werny y pokorny bytty y szlusittj nassoy milozthyuoy gozpode Zrynzkim y nih osztanku wykomuikoma dokli szu nam glaue nasse na naz, y mymo nih gozpodztua nechemo nigdar drugo gozpodw za nassw gozpodw zposznatj ny dersatty, ny za nykakoue potribe ily teskoche nasse obnahayatty ny szthusywatty, nego rechenoy nassoy miloszthyuoy gozpody Zrynzkim, bwduch sze my duigly iz thurzke zemlye, da meyw kersttyanj werno syuety y umrytty budemo moglj w kerschanzttuu, neymyuchj nasztanyenia, molimo sze pod obaru y krilo rechene gozpode Zrynzkih, koya nassa m. gozpoda razmislyaywchy nasse neuolne potribschyne, kako zmo my iz patarinzke zemlye yzasly na kerschanszhwo, miloszthyuo dopuzthili szw nam owdy na jmanyu nih gozpocztwa wynodolzkomu w Lychu, na kotaru hrilynzkomu nasztaniti nam sze; za tho zozpeta potweryuyemo nasso obychayno wernoztt y priszegu, da hochemo wszem werny bitj, y pokorno nassw szlusbu zkazyuatty wu szakoy zapouidy nasse m. gozpode, y da nechemo mymo dopuschenya nih gozpocztua ili nih gozpocztua gubernatora nyednoga k zeby prymatty ny nasztanyttj, ny kotara delytty prez uolie gozpodzke, ny na putt w woyzku, ny u chethu hoditty, ny po szuhu ny po moru prez dopuschenya y znanya g. m., ily nih gozpodztua kapitana, ny zataytty dobyttka thurzkoga, koga dobudemo y prauo nassoy m. gozpody dell y dar dauattj od mala y welyka, y da hochemo glaue nasse pogubitty na uszako obrambo nih gozpodztua kmethou wynodolzkih y osztaloga uszega imanya y gozpocztua rechene nasse m. gozpode, y tatta y razboynika y zlochyncza polagh szebe dersattj ne chemo ny zataytti ga, y ako sze ky nayde, da ga ymamo my szamy dopelyatty nassoy gozpody, da ym ony za kastigu budu, y ako kada szwprotty thoy nassoy priszega wchynymo, mi sze szada uszy kupnice oszuyuyemo za nepokornih y newernih, y da nam nassa m. gozpoda glaue szramottno poszyku, y werzu na naz y na syuott nas y osztanka nassega, y na dyttezu nassu onu kastigu, onako kako bude woliam nasse m. gozpode. I thako sze my szthano-uytho obechyemo, prishessemo obdersatty, thako nam gozpodin bogh pomozy, otacz, szin y duh szwetty, jedinj bogh y nerazdilyeno troisztwo. Amen.

Lecta.

Benedictus Turoczy, banus.

III.

1605. 15. jula. U Čakovcu.

Knez Nikola Zrinski daruje Lič Juliju Čikulinu.

Nos Nicolaus comes perpetuus a Zrinio ac comes comitatus Zarladiensis memoriae commendamus, quod consideratis, matureque perpensis fidelibus seruitiis in nos et dominum genitorem nostrum pie recordationis per plures annos collatis omni studio et diligentia per nobilem et egregium, fidelem, nobis dilectum Julium Czykulin, arcium nostrarum maritimarum Vinodoly praefectum, et quod nuper anno superiori prospiciendo conseruationi et augmento rerum, arciumque nostrarum in confinibus Croatiae et maritimis existentium, quinquaginta integras familias nuncupatas Carampotti, in quibus ducenti optimi, selecti, in finibus illis experti atque bellicosi extant milites, christianae fidei professores, ex Turcica ditione reuocatas, in solo nostro a ducentis ante annis inculto et desolato, nuncupato Lic, unde hostibus ad deuastationem nedum Carsi, sed finium usque Italiae in Foro Julio prouinciarum serenissimi archiducis Ferdinandi Austriae absque ullo obstaculo patebat aditus; nostro scitu et promissione terrenis ad collendum illis distributis, collocavit, arci etiam, ut tam illis quam religioni totae aduersus hostes in posterum sit tutissimum propugnaculum fabricari instituit, fundamentaque eiecit; volentes huiusmodi fidelia seruicia promeritis gratiis et donis recognoscere, memorato Czykulino et posteris suis suprascripta nostra loca Lic cum omnibus, quae ad illa spectant libere atque pleno iure per nos et successores nostros perpetuo concedimus atque in illis eum inuestimus. Harum serie literarum manu nostra subscriptarum et sigillo nostro usuali munitarum. Datum in arce nostra Chaktorniensi, quindecima iulii, anno domini millesimo sexcentesimo quinto.

Comes Nicolaus de Zrinio
manu propria.

Original na papiru. Odozdol je pritisnut u papiru pečat.

*U kr. zem. arhivu u Zagrebu: Arch. com. Sermage fasc. II.
No. 100.*

